

הרואה יודע שאין זה לשם עולה ולשם שלמים דוקא אלא דברי הבאי בעלמא. ולפיכך כתבתי אני בספרי ספר תורת הבית (כ"א ש"א י ב) שהשוטט תרנגולין אווזין לשם אחד מכל אלו ששחיטתן כשרה, לפי שהכל יודעין שאין אחד מאלו עולין לקרבן.

שצו

מיוסקא

שאלת בהמה שנמצאו בה מ"ו צלעות מצד אחד ומצד האחד בתקנו מה היא, אמורה משום דכל יתר כנטול דמי או לא.

תשובה כשרה היא דביתר צלעות ליכא למיחש. דהא דאמרינן כל יתר כנטול דמי פירש רש"י ז"ל כל יתר כנטול צלע אחר דמי וצלע שנעקר וניטל כשרה אלא אם נעקרו רוב שני צדדין כדגרסי' התם (הולין נב, א) אמר עולא בן זכאי אומר נעקרו ברב צד אחד נשתברו רוב שני צדדין, ורבי יוחנן אמר בין נעקרו בין נשתברו ברב שני צדדין, וקיי"ל כרבי יוחנן. וכל שכן לפי שאני מפרש כל יתר כנטול אותו היתר ממקומו. ואילו ניטל אותו היתר ממקומו עושה אותו טרפה כגון שני בני מעיין שאם ניטל המעי היתר ישאר במקומו נקב ותעשה טרפה דבני מעיין שנקבר טרפה. עכשו אנו רואין אותו כניטל ונשאר המעי נקב במקום מחברתו וטרפה. וכן הדין וכן הטעם ביתרת כרגל. אבל הצלע היתר אפילו נטל ממקומו אינו טרפה אלא אם כן נעקרה. חצי חוליא עמו וכדאיתא התם בפרק אלו טרפות.

שצו

נכפל לקמן סי' תחכא ובחי' סי' שעג

שאלת עוד מה אנו מברכין במריח בורדין בורא עצי בשמים או שנתן ריח טוב בפירות.

תשובה הראב"ד ז"ל פסק שנתן ריח טוב בפירות. וכן דעתי נוטה לפי שנאכל במקחת והרי הן כאתרוגין וחבושין.

שצח

שאלת עוד הא דגרסינן בכיצד מברכין [ברכות סד, א] דפירי על העץ ועל פרי העץ, דחמרא

על הגפן ועל פרי הגפן, מחתם כמה חתים אמר רב חסדא על הארץ ועל הפירות. ולא נתברר לנו אם החתימה זו היא אף על היין או על הפירות בלבד.

תשובה הרמב"ם ז"ל [ברכות פ"ח ה"ט] סבור שאף על היין הוא חותם כן, שכן נראה מסתם דברי רב הונא. אבל הרב אלפסי ז"ל [ברכות לב, א בנדפס] כתב שעל היין חותם על הארץ ועל פרי הגפן. וכן הראב"ד ז"ל. ואנו רגילין לחתום ועל פרי הגפן.

שצט

שאלת עוד דאמרינן בכיצד מברכין [ברכות מג, ב] האי נרקום דגנוניתא מברכין עליהו בורא עצי בשמים דדברא בורא עשבי בשמים. מאי שנא דדברא מאי שנא דגנוניתא.

תשובה דגנוניתא נעבר ומשקין אותו וגדל ומתקיים אע"פ שעצו מתייבש. דדברא מתייבש כעשב והולך לו.

ת

שאלת עוד, מלפלי רמיבתא מברך עלייהו בורא פרי האדמה [ברכות לו, ב]. ואמאי כיון שהן גדלין באילן בורא פרי העץ הוה לן לברוכי.

תשובה כיון שאין נוטעין אותן אלא על דעת שיתייבשו ויאכלו רובן ביבשותן שחוקין בתבלין בלבד, ואינן נאכלין כן בפני עצמן אלא מיעוטן לפעמים, אין מברכין עליהן בורא פרי העץ אלא פרי האדמה. וקרוב היה שלא יברכו עליהן אלא שהכל כקורא [שם ע"א]. אלא לפי שנאכלין המעט מהם ברטיבותן ואדעתא דהכי נמי נטעי קצת, מברכין עליהם בורא פרי האדמה, מיהא הואיל וחייב הכתוב בעולה כדאיתא התם שרבה אותן הכתוב מדכתב [ויקרא יט, כג] ונטעתם כל עץ מאכל.

תא

שאלת עוד, מפק ספקא דקיימא לן [קידושין עה, א] דמותר, אם נאמר כן אפילו במקום

דאיתחזק איסורא או לא. ואם תאמר מותר מה נעשה לאותה שאמרו בפרק בכל מערבין נעונוין לה, בן דאפילו בספקא דרבנן היכא דאיתחזק איסורא אזלינן לחומרא. ואם תאמר אסור תרוץ לי הא דאמרינן בפרק קמא דכתובות יד, א דקיל ספק ספקא מרוב, דרוב אינו מתיר ביחוסין וספק ספקא מתיר. ובשחיפה מתיר כדאיתא בההיא נחולין יב, א דמצא גדייו ותרנגוליו שחוטין.

תשובה בעיקר שאלתך דספק ספקא הריני צריך להאריך עמך, לפי שיש בענין זה דברים שאין ענינו של זה כענינו של זה. אבל תחלה אדון על אותן שהקשו לך לאסור ולהתיר. אותה שבפרק בכל מערבין שאמרת כמדומה אני שנתכוונת לאותה שנחלקו ברבי מאיר ורבי יוסי בשנטמא בטומאה קלה וטבלי ספק בשל מי ספק בשל שאין בו מי דרבי מאיר אומר טהור רבי יוסי אומר טמא דק"ל כרבי יוסי. ואם זו היא שאמרת הא (ד)אמרינן התם נלו, א דטעמיה דרבי יוסי דעביד לה כשל תורה הואיל ואית ליה עיקר בדאורייתא, והוה כספקא דאורייתא ולחומרא.

והרי"א דמצא גדייו ותרנגוליו שחוטין לא שייכא בדין ספק ספקא. דספק ספקא ליכא התם דהא ליכא ספקא אלא אם שחטה אחד מן הכשרים בשחיטה אם לאו. ואולי אותה נחולין יב, א דאמר לשלוחו צא ושחוט והלך ומצא שחוט היתה כוונתך לומר, וסבירא לך דהתם משום ספק. ספקא שרינן, למאן דאמר אין חזקת שליח עושה שליחותו. וליתא, דהתם בין באומר לשלוחו בין במצא גדייו ותרנגוליו שחוטין עיקר טעמא משום דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן.

והרי"א דכתובות פלוגתא דרבן גמליאל ורבי יהושע היא וכולה במעלת יוחסין לבר דלרבן גמליאל חמירי ליה יוחסין דאפילו במקום ספק, ספקא כאלמנת עיסה, דרובה של משפחה כשרין שאין הפסול אלא מחמת ספק חלל אחד שנטמע בה ואיכא בכל חדא וחדא ספק ספקא פסול. וכן בתרי רובי כמעשה דתינוקת שירדה למלאת מים מן המעיין נכתובות יד, ב דאיכא תרי רובי ואפילו הכי לא מכשרינן ליה אלא אליבא דרבי יהושע. דבין רבן גמליאל לחומרא ורבי יהושע לקולא וכמו שפירש רש"י ז"ל. וכמו שנראה אליבא דרבי יהושע גם מדברי הרב אלפסי ז"ל נ, ב בדרפס. וכן אני סבור וכמו שפירשתי אותה שמועה בראיות ברורות. ולרבי יהושע אפילו ליוחסין קיל ליה ספק ספקא ואפילו בשמא כשאר איסורי תורה ומקל גם כן בתרי רובי פכתי ספיקי ומחמירי בחד רובא דאע"ג דכשאר איסורי תורה חזי רובא כתי רובי ולעולם בעלמא

בין למר ובין למר בתרי ספקי להקל וכן נמי בחד רובא דרובא דאורייתא הוא וכדאיתא בריש פרק קמא דחולין יא, א.

עוד אני רואה תמה בדבריך אחר ששאלתך בספק ספקא בדאיתחזק איסורא, בההיא דכתובות היכא איתחזק איסורא. דהתם נכתובות יד, א ודאי לא איתחזק איסורא אלא ספק איסורא דהא ספק חלל אחד הוא שנטמע כמשפחה. ואם אתה קורא איתחזק איסורא כל שנתערב בו דבר שהחזקנו אותו באיסור מחמת תערוכתו ואף על פי שאין חזקת איסורו אלא מן הספק, אם כן הרי שאלתך מתבררת מכל שכן מטבעת של עבודה זרה שנפלה לרובא ורובא לרובא, דרבנא שני כולן מותרין כרבי שמעון וכרב יהודה דאית ליה הכי משמיה דרב ואפי' בעבודה זרה וכ"ש בשאר האיסורין, אפילו לשמואל כדאיתא בריש פרק כל הזבחים שנתערבו נעו, א ואע"ג דאיתחזק בדרך זה ודאי איסור של עבודה זרה, ומעתה נחבר עיקר השאלה דאפי' בדאיתחזק איסורא מתירין בו ספק ספקא ואפילו בעבודה זרה החמורה. ועוד מדאמרינן בפרק קמא דכתובות נט, א אמר רבי אליעזר האומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו. ואקשינן עליה אמאי ספק ספקא הוא. ועוד דאפילו למאי דאוקמה לרבי אליעזר באשת כהן ובאשת ישראל שקדשה אביה כשהיא קטנה הקשו הראשונים ז"ל דאכתי איכא ספק ספקא באשת כהן ספק קורם שנחארסה ספק לאחר שנחארסה. ואם תאמר לאחר שנחארסה ספק דרוסת איש ספק מוכת עץ. וכן באשת ישראל ספק דרוסת איש ספק מוכת עץ, ואם תמצא לומר דרוסת איש ספק באונס ספק ברצון. והוצרכנו לתרץ דמוכת עץ לא שכיחא. וכדאיתא בירושלמי נכתובות פ"ב ה"א גבי אם יש עדים שיצאת בהינמא כתובתה מאתים, וחש לומר שמא מוכת עץ, אמר רבי יוחנן לא תשו לדבר שאינו מצוי.

ואל תשיבני מדרב הונא דאמר בפרק קמא דחולין נ, א ברק סכין ושחט בה ונמצאת פגומה הרי זו אסורה דאימר בעור נפגמה דאמרינן התם נ, ב דעובדא הוה דשחט תריסר חיותא ונמצא סכין פגומה ואתא קמיה דרב יוסף ואמר, ושיילינן התם כמאן אילימא כרב הונא ואפילו בקמייתא. ומינה שמעינן דאע"ג דבקמייתא איכא ספק ספקא ספק בקמייתא ספק בבחרייתא ואם תמצא לומר בקמייתא, כרב הונא משום דאילו לטעמיה דאמר בהמה בחייה באיסור עומדת עד שיודע לך ודאי שנשחטה ואפילו שבר בה עצמות. ותדע לך עוד דהא ספק ספקא עדיין כרוב, ואפשר דאלים התרו יותר מרוב. דהא רבי יהושע לגבי יוחסין פטיל בחד רובא ומכשור ספק ספקא. וכיון שכן פי הכי דאזלינן בתר רובא להתיר בכל איסורין

נה, בן ומההיא דפרק אלו מצואות (בי"ט זב, א) ומההיא דפרק שלוח הקן (נהלין קמא, א) וכתבת ואני תמה למה הוצרך רבינו לחזור אחר דקדוקין אלו ולא הבאת אותה ברייתא המפורשת בפסח שני סוף פרק האשה (פסחים זב, א) דתניא מצורע שהל שמיני שלו בערב הפסח וראה קרי בו ביום ומבל, אמרו חכמים אע"פ שאין טבול יום אחר נכנס זה נכנס, יבא עשה שיש בו כרת וידחה שאין בו כרת. ועוד שם בריש פרק אלו דברים (סו, א) ומה תמיד שאין ענוש כרת דוחה את השבת פסח שענושו כרת אינו דין שידחה את השבת.

תשובה תמה אני על התימה, וכי מי שניא ההיא דיבמות אדרבה ההיא אלימא טפי, דאפילו עשה דכבוד אב ואם הוה דחי אע"ג דלית ביה כרת אלא משום דחמיר משום דהוקש כבודו לכבוד המקום, וכ"ש עשה דשלוח הקן דנידחי משום עשה דטהרת מצורע ולא חמיר כולי האי אלא משום שלום הבית. ועוד דאי מההיא דפרק האשה יש לדחות דפסח בלבד אמרו, ולא ידענו טעם למה לא העמידו בו דבריהם במקום מצורע שראה קרי ביום השמיני שלו והעמידו בו דבריהם אפילו (ביאה) [בהואה] דאין בה אלא משום שבות. ועוד דההיא הא אמר רבי יוחנן דאפילו עשה אין בו, דמאי הוצרך החדשה שחדשו בה דברים ואמרו טבול יום לא יכנס למחנה לויא וכדאיתא התם ואיתא נמי בפרק קמא דיבמות נ. ב) וכיון שכן היאך אנית אותן שהבאתי החזקות המפורשות ואביא אותה שקראת אותה מפורשת שהיא סתומה ודחוייה. ומההיא נמי דבריש פרק אלו דברים אין להביא ראייה. דאם כן בא ונאמר דכל עשה שיש בו כרת כשבת [ידחה]. אלא מקרבנות היה מביא ולומר ומה קרבן תמיד שאין בו כרת דוחה את השבת שיש בו כרת ועשה ולא תעשה קל וחומר לקרבן הפסח. אבל מילה אע"פ שיש בה כרת אי לא כתיב [ויקרא יב, ג] ביום השמיני ימול דמיניה דרשינן אפילו בשבת לא היתה מילה דוחה את השבת מקל וחומר זה.

תג
שאלת עוד, הלל הגדול שחייבו לומר כשירדו גשמים קודם הצות, אם הוא אותו הלל הגדול דאמר רב יהודה בפסחים (ק"ה, א) דחייבו מהודו לה' [תהלים קל"ג] עד על נהרות בבל, שהרי שם בתענית (י"ב, א) לא פרשו אי זהו הלל הגדול.

* בחיבוריו שם הקשה רבינו ב"ל: קשה לי ומעיקרא מאי נחא ליה, דודאי לא אתי עשה ודחי עשה ולא תעשה דמצי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה.

שבתורה ואפילו בדאיתחזק איסור כגון חתיכת איסור שנחערב בשמים של התר הוא הדין בתרי ספיקי דשריא ואפילו בדאיתחזק איסורא. ומכל מקום עוד יש לעיין בספק ספקא אם נאמר כן דוקא בספק ספקא דע"י ב' תערובות, כטבעת של עבודה זרה שנפלה לרבוא ומרבוא לרבוא או אפי' שלא במקום שני תערובות. וזו מחלוקת בין שני גדולי עולם רת"ם ז"ל ורבינו יצחק הזקן ז"ל, ועיקר מחלוקתן באותה ששנינו בריש פרק קמא דביצה (ג, ב ב"ס) ד"ה ואמרו, אחת ביצה שנולדה בשבת ואחת ביצה שנולדה ביום טוב אין מטלטלין אותה לא לכסות בו את הכלי ולא לסמוך בה כרעי המטה, וספקא אסורה נתערבה באלף כלן אסורות. ורבינו יצחק ז"ל פירש דזאי נתערבה באלף דקתני אספקא קאי. ואע"ג דאית בכל הני באותו תערובת תרי ספיקי ספק זו היא אותה שנתערבה כאן ספק מן האחרות, ואם תמצא לומר אותה שנתערבה כאן היא גופה מותרת היא דאימיר קודם שקידש היום גולדה, אלא שאין לדון אותה גופה בהיתר שהרי באה לפניך ואסרתה, ואחר שאסרתה היאך אתה אומר עכשו שנתערבה שמה מותרת היא. אבל בשני תערובות הוי ספק ספקא ודאי, לפי שאני יכול לומר בכל אחד שבתערובות השני ספק ספקא גמור, ספק זה שאני נוטל מרבוא שני אינו אותו שנפל כאן מרבוא ראשון, ואם תמצא לומר זהו שנפל כאן אותו ממש שנפל שם לא זהו אותו האסור שנפל שם. ורבינו תם ז"ל פירש נתערבה באלף אודא קאי דהשתא ליכא אלא חודא ספקא, אבל בספק ספקא כלן מותרות משום דבכל חודא וחודא איכא תרי ספיקי וכמו שכתבתי. ולזה דעתי נוטה להלכה. וכדמוכחן לי שמעתא דרבי אליעזר דאקשינן עליה והא ספק ספקא הוא הוי, ואע"ג דהתם ליכא ספק תערובות. ועוד אלמנת עיסה שהיא מחמת ספק חלל שנשמע במשפחה ושרי לה רבי יהושע משום ספק ספקא.

תב

אמרת שראית מה שהקשיתי אני בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת קכ"ב, ב) על מה שאמר אימר הא דאמרין אתי עשה ודחי לא תעשה הני מילי לא תעשה גרידא האי עשה ולא תעשה הוא. ותיירצתי דדילמא הוה סבירא ליה דכיון דעשה דמילה חמיר דנכרתו עליה שלש עשרה בריתות, ועוד אית בה כרת חמיר מפי ודחי לעשה דצרעת. ודקדקתי כן מההיא דפרק קמא דיבמות

* בחיבוריו שם הקשה רבינו ב"ל: קשה לי ומעיקרא מאי נחא ליה, דודאי לא אתי עשה ודחי עשה ולא תעשה דמצי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה.

מרום תשנ"א

פסקים סימן קכח - קכט וכתבים

סימן קכח

וכ"ג דכל מה דאסרו חכמים שלא ירד איש לאומנות בידו להשיג גבולו ולהרחיק מהזיקו, היינו דווקא בכל מידי דאית ביה (פיקוח) [קיפוח] פרנסות ומיעוט רווחין ותוסר מחייתו. אבל כה"ג דחד עביד שררותא דמתא ואידך קאתי למיעבד נמי שררותא דמתא כוותיה ואין בזה חסרון כ"ס, מאן לימא לן דאסור בכה"ג, דכל חד וחד בעי למזכי בשכר פרנסי ישראל שהוא שכר שאין לו שיעור. ולא דמי למז שהחזיק במצוה כמה שנים דמשמע מלשון מהר"ם במדרכי פי חו"ה דאית ליה בה חזקה שלא יוכל אחר לדחותו בכלום ממנה. דשאני התם דרגילין לקנות חזקה כה"ג מן הצבור וליהנות צדקות והקדישות על ככה להניח להם ולירשיהם לחזקה. אבל כתר ושרתה דידה הרי היא מונחת ומופקרת לכל מי שרוצה לזכות בה. ואי משום דיש פיקוח פרנסה דברר מחמת הפרס שתפול לכיס המנהיגים מגיטין והליצה והשבעת נשים ושכר ברכת אירוסין ונשואין וכה"ג, כמה טעדיקי על קיבול פרס זה אנו בושים ובטורח למצוא היתר להובן, והאיך נחזיק אותו כולי האי להחשיבו פרנסה ומחיה בלתי ישיג אחר בהם. אין פנאי להאריך יותר, ובקוצר אבוא להסכים בכל חוקף אשר כתב מופת הדור מהררי"ו ופי כפיהו ידי כידו בענין אשר כתב ממש באין בין. ואתם אנשי חיל יראי אלהים אתכליאי עם עלייא, תרדופו הצדק והשלום תפשיטו ידיכם לבצוע לא תתגודדו ולא תשימו קר"ח בין עיניכם. גדול השלום שהוא כלי המחזיק את הכל, וגם אני כותב למהר"י יצ"ו הנ"ל שיחוש לכבוד הזקן בכל מאי דאפשר ליה לסבולי, והיה זה שלום על דיני ישראל, נאם הקטן והצעיר שבישראל.

בן יסגא לחדא, עדה יקרה אם בישראל, קהלא קדישא דרעגנש"פורק, אלייתא תרבא ומשכא אורך ימים תשבעו. בהעתקת דלעיל מצורף לאשר נכתב לו בר מן דין, ראיתי שעלתה חולדה עזה בין הישיש מהר"י אנשיל ובין עמיתי מהר"י ישראל יצ"ו. נבהלתי ונשתוממתי מהא דחוינא דאסיק מהר"א יצ"ו הנ"ל אדעתיה וקעביד מעשה, להשפיל ולהוריד את מהר"י ישראל יצ"ו הנ"ל, ולשוויה כאחד מן התלמידים למחות בידו לישיב בישיבה לדון ולהורות. איכה יעלה על לב ככה הלא נמשח בשמן זך דהישיש מהר"ך, ובשמן רענן יפה פרי תואר מהר"ר יעקב, ובשמן מהושן דמהר"ר דוד הי"ד. גם משמני יצקתי על ראשו כאשר ידעתיהו כדאי ראוי לכך בגמרא וסברא, ולמה יגרעו כחו ושמו. ואי מטעם השגת גבול, מהודענא לכוון הקבלה שיש בירי, שמעתי מפי הח"ר יונה במהר"ר שלום הישיש קרובי שאמר בשם אביו: אני ואבותי ישבנו בישיבה לדון להורות בנויא"שטט אם היה בא אחר אצלי להיות מנהיג כמוני לא הייתי מעכב ע"י. והיה תמיה מאין הרגלים שטוענים המנהיגים השגת גבול בכה"ג. וכשספרתי הדברים הללו למהר"ר אנשיל מר"פורק אמר לי הזקן מהר"ר מאיר סג"ל אמר כה"ג: מי נתן או הוריש לי הגבול שלא ישיגנו אחר עכ"ל הגדולים ז"ל. ונראה נמי דהמודק בתוס' פרק לא יחפור' ימצא משמעות טובא, דאין כח ביד ת"ח זה למחות בחבירו שיקבע דירתו אצלו ולקחת תורת חבר עיר, וכן הוריתי למהר"י יצ"ו הנ"ל בהיותו אצלי בנויא"שטט, כאשר מהר"ר גד"על מאורג"בורק רצה לקבוע דירתו אליו לברונ"א.

סימן קכט

הלך ר' מיישטר"ל לדרכו והניח העזים ביד הנכרי, ואמר ר' מיישטר"ל שכוונתו היה להכריח הנכרי ליקח המעות ולהחזיר לו הוולדות, ולא היה לו ספק בזה כי בודאי וברור לו שיכוף אותו לכך עבור שהוא ב"ח שלו, ולכך צוה לחמיו בשעת הליכתו למכור הוולדות לנכרי כדי להפקיעם מבכורה. וחמיו היה מתרשל ולא מכרם עד שיוולדו הוולדות והעזים לא ילדו מקודם ברשותו אך היו זולבים כשלקחם, וכשהוגד לי הדבר צייתי לר' מיישטר"ל שיחקור בנכרי שקנה מהם, עד שיגידו לפי תומן אם ילדו קודם. וכן עשה והגידו לו הנכרים שילדו מקודם, וגם אמרו לו שם הנכרים אשר מכרו להם הגדיים ההם: ונא אמ"ץ כבר יש לי פסק מכ"ת שיש לסמוך על דברי הגאונים המתירים פרה

7 ← לזולה מים מבארות עמוקים כל רז לא אנס ליה ועמו נמוקים הוא מ"ה ר"ג הגאון מהר"י יצ"ו. נא אדוני יוריני נא מר על ספק ג' שעירים שנולדו מב' עזים, אחת ילדה וולד אחד ואחת ילדה שתי וולדות, ולא נודע איזה נולד ראשון מן השנים. והעזים הם של ה"ר מיישטר"ל לוי, הוא בקשני לכתוב לך תוכן הענין ותמציתו. והנה עתה מקרוב כשהלך למרפור"ק בזמן החורף שעבר, נתן העזים לנכרי בעל חוב שלו לגדלם ולטפל בהם זמן הקיץ, ובעת שנתן לנכרי אמר הנכרי בפירושו: אין אני מטפל בהם כ"א בשכר שיהיו הוולדות שלי בשכרי. וא"ל ר' מיישטר"ל אין אני מניח לך הוולדות אך אתן לך דמיהן. ואז אמר עוד הנכרי שלא רצה כלל כ"א בשכר הוולדות, ובכך

סי' קכח: 1. בי"ב בא, ב ד"ה מרחיקין. 2. ע"י ד"מ ורמ"א (ע"ב סי' רמ"ב שלי"ב). 3. רמ"א (נייד סי' רמ"ה סכ"ב) ועש"ך (סקי"ד) וע"י השו"ת חת"ס (נייד סי' ר"ל) עפ"ת"ש שם וע"ע בחשר מים עמוקים (תי"ב סי' ס"ט) ומהר"ט"ן גהדשות (סי' צ"ו) ושרי"ז אש (סי' ל"ג) ושר"מ (קמא ח"ב סי' ל"ג). 4. בי"ב סי' תקל"ג.

פסקים

סימן קכט

וכתבים

שעה

חולבת היכא דנכרי מסל"ת. וניכר מתוך דבריו כן שלא להשביח מקחו נתכוון או כה"ג. ותו העיקר דדרש ושאל מר אתר דבר זה אנשים ונשים הבקיאין בדבר זה, ואמר שמעולם לא שמעו שום פרה שחלבה. זמן ארוך קודם ללידה הרבה חלב כמו בער ב' או ג' פשיטין. וא"כ בהמות שלנו חלוקות הם משלהם בענין זה עכ"ל אך קצתו. ונא אדוני גם אלו הנכרים הסיחו לפי תומן כדבארתי למר, ואין לומר שכיוונו להשביח מקחם שהרי לא השביחו בשעת המקח, ומסתמא לא שייך למימר דלהשביח מקחו קמכוון, אם לא מה שהשביח בשעת המקח. ועוד ניכר קצת שהאמת אתם שהרי הגידו לו שמות הנכרים אשר מכרו לו הגויים, לכך אין דרך שמשקרין בדבר שאפשר קצת לברר דאם היה מכיר הנכרים היה שואל את פיהם! אך לפי הנראה שמעתי ממר על פה ששמע, שהוא קצת דרך העוים להיות חולבות קודם שיוולדות, לכך מסתפיקא אם יתיר מר מכח טעמים וסברות אלו. אך יבאר לי מר אם יש להתיר מטעם זה מאחר שהנכרי עומד בדבורו מתחילה ועד סוף, שלא רצה ליתן לו הולדות, ואפי' עתה כשחזר רבי מיישטר"ל אמר שברור לו שיוכל לסלקו בוזוי, מ"מ כל כמה דלא מסלק ליה שיעבוד דנכרי על הולדות הוא, ודומה קצת לכהמות ארנוגא דפטור מן הבכורה אע"ג דמצי מסלק וכו'. ועוד יש להביא קצת ראיה מן היור"ד² שכתב משם הרמב"ם ז"ל: המקבל צאן ברול מן הנכרי בדמים קצובים ופוסק עמו שיהיה השכר ביניהם ואם פחתו פחתו לישראל וכו', עד יראה שר"ל שאין לנכרי חלק כלל בוולדות, אלא שנותן לו חלק הריוח בדמים, אפי"ה מה שילדו הוולדות פטורין ומה שילדו ולדי וולדות חייבין עכ"ל, וכל זה נמצא במשנה בבכורות⁴. הרי שכתב אע"פ שאין לנכרי חלק בוולדות ולא במה שילדו הוולדות, מ"מ ולדי ולדות פטורין מטעם דפירש התם, הואיל ואם לא ימצא הנכרי מעות לגבות ממנו יגבה מן הולדות, והוי יד נכרי כאמצע, א"כ ה"ה בני"ד איפכא, שנתן ישראל לנכרי אם לא ימצא הנכרי מעות לגבות שכר טיפולו שיגבה מן הולדות שהם ברשותו.

ואין לומר דשאני הכא משום דהאו ב"ח שלו, וא"כ כבר יש בידו של הנכרי מעות לגבות מהם, דה"ה מיישטר"ל אמר לי דידוע לו דלא הוי מצי לסלקי מן הוולדות רק במעות מזומנים, כי אותה החיובה

שיש לו על הנכרי אינו שלו בלבד. אך ק"ל במה זכה הנכרי באותו שיעבוד, הרי ר' מיישטר"ל לא נתכוון להקנות לנכרי אלא הולדות או דמי הולדות, והולדות לא היו בעולם. וכ"כ הגאונים⁵ אם יקנה לנכרי אוזן העובר אין הקנין חל לפי שאין העובר בעולם, ובפרט לרש"י⁶ דפי' דמעות קונות בנכרי לא מועיל כלום, שהרי לא נתן לו הנכרי מעות, אם לא שנאמר דהוצאות טיפולו הוא במקום מעות. ועוד יבאר לי מר → אם יש להתיר הב' בכורות מעו האחת מטעם ס"ס, שמא זה לא יצא ראשון, אם תמצא לומר דיצא ראשון, שמא הלכה כמ"ד חלב פוטר, וכבר שמעתי ס"ס כהאי והביא ראיה מן המדרכי פכ"ש⁷. אך קצת נ"ל דוחק בזה, דמ"ט דמ"ד דחלב פוטר, משום דרוב בהמות אינם חולבות אא"כ יולדות, וא"כ הכל שם חד ספיקא הוא⁸, שמא כבר בכרה וזה לא יצא ראשון, או שמא י"ל הואיל דספיקא אחת מכח רוב ומיעוט מקרי שפיר ב' ספיקות, וכ"ת הלא ר"י ל"ל ס"ס היכא דספק ראשון דאורייתא בפ"ק דביצה⁹, ובסמ"ק במצוה שלא לאכול טריפה¹⁰, ובסמ"ג במצוה שלא תבשל¹¹, ובא"י¹² וכהגה"ה באשירי ס"פ ג"ה¹³ ובשערי דורא¹⁴. הא ליתא, דדוקא דספק הראשון עומד כל אחד בפני עצמו, דאלו הוי בוודאות כרת הוי ספיקא אשם תלוי, ולהכי לא מועיל מה שנתערב אח"כ דומיא דביצה, והכי משמע לשון סמ"ג ולשון א"י והגה"ה דאשירי, אבל כה"ג דמעולם לא נחברר חד ספיקא זולת השנייה איכא ס"ס. ובאשירי פג"ה¹⁵ איכא דדיעות גורמות הדבר בין לאיסור בין להיתר, בסמ"ק¹⁶ לא חשיבא ליה ס"ס כה"ג דב' הספיקות מענין א', במצוה שלא לאכול בשר בחלב ע"ש, ובפג"ה איכא דבכה"ג איכא ספק ספיקא מפרק התערובת ע"ש. מיהו נראה אפי' ס"ל לר"י דלא הוי ס"ס, מ"מ איכא לצדך להיתרא, כיון שהיתה חולבת. ואע"ג דמהר"ם¹⁷ פסק כר"ת¹⁸ דחלב אינה פוטר, היכא דאיכא עוד ספיקא אחת מודה ר"ת, שהרי טעמא דר"ת משום דחיישינן למיעוט לחומרא, לר"ת, כיון שהחזקה מסמיק למיעוט ומיהו למיעוט דמיעוט לכו"ע לא חייש, והכא מכח ספיקא איכא אייתיר המועיט והו"ל רובא דרובא, ותרי רובא עדיף מרובא, וחזקה דחשיב ליה רבא ס"ס פ' בחרא דיבמות (קיש, ב), וכהאי גוונא בסמ"ג¹⁹ מוכח דספק ספיקא עדיף מרוב²⁰, דבס"ס אפי' דבר שבמנין ובריא בעי להתיר.

סי' קכט: 1. ע"ל בשו"ת סי' רנ"א. ועי' ש"ך (יור"ד סי' שט"ז סק"ב). 2. סי' ש"כ. 3. פ"ד מבכורות ה"ד. 4. פ"ב מ"ג. 5. עי' רא"ש בכורות פ"א סי' ב'. ורמב"ן פ"א מבכורות ושאר שם ג, ב. 6. בכורות ג, ב ד"ה קנין גמור. 7. ע"ש סי' תקס"א. 8. כמש"כ תוס' כחובות ט, א ד"ה ספק. 9. ל"מ לא בתוס' ולא במדרכי. [ועי' מדרכי חולין סי' השל"ג]. 10. סי' קע"ג. 11. לאוין ק"מ קמ"א. 12. ח"א סי' תג"ח. 13. חולין פ"ז סי' ל"ג. 14. סי' מ"ה. 15. חולין פ"ז סי' ל"ז. 16. שם. 17. עי' תשב"ץ סי' שפ"ו. 18. בכורות ב, ב ד"ה חלב. 19. לאוין ק"מ קמ"א. 20. עי' בטורי שיע"ש ביח"ט שיע"א.

שעו

פסקים

סימן קל

וכתבים

סימן קל

7 תרב

הצלחה ויפיש לך שלמא אהובי עמיתי הח"ר יוזמ"ן כ"ץ יצ"ו. ע"ד ספיקי בכורות אשיבך ראשון, כאשר כתבת וקבלת ממני שיש להקל בפרה חולבת שילדה אח"כ להוציא הולד מספיקא דבכור, לפום אשר אחידע לי מפומא דאינשי טובא דפרות שלנו לאו אורחיהו כל עיקר להיות חולבות אח"כ יולדות, ואפ"ה לא הוי סמכינן אהך טעמא לחודא, אלא היכא דאיכא בהדה נכרי מסל"ת, ונראה דלא אכוון להשביח מקחו, כן הדבר שכך אני מורה ובא. אמנם מעיזים דרשתי כבר דרגילות הוא קצת שהן חולבות קודם שילדו, לא הוי סמכינן אשירותא דלעיל², ויפה אתה זוכר מה שקבלת ממני בזה, ע"כ לא ברירא לי כלל להתיר הני ספיקי בכורות דעזים מה"ט דחולבות הן. ואטעמא דנכרי מסל"ת לא מלאה לבי לסמוך עלה לחודיה, ואע"ג דמשמע שפיר באשירי פ"ג דבכורות דהא דלא מהמנינן נכרי מסל"ת, ה"ט משום דתלינן דלהשביח מקחו קמכוון, הא איכא דמוכח מלתא דלא איכוון לכך מהימן, מ"מ ביו"ד⁴ כתוב סתם מסל"ת לא סמכינן עליה. וחו דאמר פ' הגזול בתרא (ב"ק קיד, ב) דאין מסל"ת כשר במילי דאורייתא אלא בעדות אשה בלבד, וצ"ע בדבר⁵.

ואשר כתבת אי יש להתיר מטעם דנכרי התנה ועמד בדיבוריה ע"ז, דאינו מטפל בהו אלא ע"מ שיהיו הולדות עצמן שלו ולא דמיהן, זהו הצד הטוב שבדבר הזה כמו שאבאר אח"כ. אבל מ"ש שאף אם היה נשאר ברצונו של מיישטר"ל שיתן לו דמיהן, אפ"ה כל כמה דלא מסלק ליה שיעבודא דנכרי עילויה ויהו באמצע, ודמית אותו לבהמות ארנונא דפסק רב אלפס⁶ כאיכא דאמרי ופטורה אפי' מצי מסלק ליה, לא דמי דסתם הארנונא מוטל רק על הולדות, עצמן אלא שכן הוא דבר המלך ודחו, שכל מי שירצה לתת דמיהן יקבל במקום הולדות, ולכך סבר דכל כמה דלא סילק ליה ידו שייכא בגויה⁷. אבל בנ"ד דלפי חומו של מיישטר"ל לא הו"ל לנכרי מעולם שותפות בולדות כלל, רק שצריך לתת לו דמיהן, איכא למימר דכה"ג לא מקרי יד נכרי באמצע⁸. ואשר הבאת ראיה ממקבל צאן ברזל מן הנכרי, דכתב יו"ד⁹ דמוכח מדברי רמב"ם¹⁰ ואפילו אין לנכרי חלק בולדות רק בשכר וריוח מן הדמים ואפ"ה פטורין, ההיא מתניתין דבכורות מיייתי לה תלמודא פ' א"ג (ב"מ ע, ב) ומסיק רבא התם

ומ"ש דשם חד ספיקא הוא, ליתא. דודאי אם ילדה העז זכר ונקיבה זהו מספקא לן איזה נפק תחילה, כהאי עובדא אירע מקרוב קודם זה בטררוויז"א ושאלני מה"ר משה על הדבר ורוצה לומר גם הוא דשם חד ספיקא הוא, והבאתי לו ראיות דחשיב שפיר ס"ס אפי' כה"ג, ואף לפי דבריו לא דמי לס"ס דידך, דהתם הספק האחרון אינו מוסיף ומתיר כלום יותר מן הראשון, וכן הראשון יותר מן האחרון, דספיקא שמא ילדה כבר ונפטרה כבר רחמה קודם שילדה עכשיו הני תאומים, וספק האחרון נמי היינו מעין זה דשמא הנקיבה ילדה תחלה ונפטרה הרחם קודם לידת הזכר, דנקיבה גופא אין נפקותא. אבל נ"ד דהספק הראשון מתיר טפי מן האחרון דאם ילדה כבר, א"כ אילו התאומות שניהם פשוטות וכה"ג חשיב שפיר ס"ס דב' הספיקות אינם מענין אחד¹⁴. אמנם נראה דודאי לא מהני ס"ס כה"ג כלל, כדאיתא בהדיא בשע"ד¹⁵ אהא דבא זאב בתוך העדר ודרס בהמה אחת, דכתב ר"י¹⁶ דאין להתיר מכח ס"ס שמא בשן דרס ואת"ל כיד דרס שמא אינה זאת, דספק הראשון דאורייתא אינו בטל אפי' ברוב כ"ש חד בתד"ו ע"ש.

סי' קל: 1. רמ"א (יו"ד סי' שט"ז ס"ג) ועט"ו (סק"ב) בארוכה ועי' בחי' הגרשוני שם. ועי' צמח צדק שכתב דמ"ד רבינו מוכח דרוקא היכא שיש עוד צד היתר מחמת שכבר ילדה. אבל צד היתר מטעם אחר ל"מ. ועי' בתשו' רע"א (סי' ל"ז) שחמה ע"ד רבינו דמה נפק"מ סו"ס הא איכא ס"ס. ועי' מש"כ מחשו' רמ"א. 2. רמ"א שם. ועש"ך (סק"ז) דהא דכתב רבינו (עי' לקמן) דאפי' בס"ס ל"מ היינו דרוקא בכה"ג אבל לא בכל ס"ס. ועי' פת"ש וע"ל הער' 16. ועי' לקט"י (ח"ב עמ' 64-65). 3. סי' ג'. 4. סי' ש"כ. 5. עי' היטב מש"כ להלן סי' קס"ח הער' 11. 6. פסחים רמז תרצ"ב (ב, ב מרפה"ה). 7. רמ"א (יו"ד סי' ש"כ) ועגרי"א (סק"ז). 8. רמ"א שם. ועגרי"א (סק"ח) (ועי' דבר אברהם ח"א סי' א' אות ט'). 9. סי' ש"כ. 10. פ"ד מבכורות ה"ד. 11. ד"ה ואי. 12. שם. 13. פסחים סי' תקס"א. 14. עי' פרי"ח בכללי ס"ס (סי' ק"י סק"ב) ובמהר"ט אלגזי בכורות (פ"ב אות י"ז) ועי' מש"כ בספרי שע"ש (ביה"ס ש"א) ועי' מש"כ לעיל בשו"ת סי' קצ"א. 15. סי' מ"ה. 16. בהג"א חולין פ"ו סי' ל"ג וסמ"ק סי' קצ"ג. 17. עי' ס"ז (סי')

41

אמנם נראה אחרי שהנכרי עמד בדיבורו ובתנאו לטפל דוקא בשביל ולדות עצמן, ומיישטור"ל הניח לו העזים על דבריו, נהי נמי דמיישטור"ל היה בטוח להכריחו שיתנם לו, אפי"ה מן הדין היו של גכרי"ה אלא שבא זה ליטול ממנו ע"י איום ובחזקה, והיה כאן משיכה ומעות, דכיון דברשות הנכרי הוו בשעת התנאי כמו שנראה מלשון מכתבך, וקנה לו רשותו במקום משיכה ומעות גמי נתן כמה שקבל עליו להאכילה ליטפל בהם כמו שכתבתי, מאי לך למימר דבר שלא בא לעולם הוא, יש להביא ראיה ע"ז מפרק המפקיד (ב"מ לד, א) בתחילתו. דפריך מהא דקאמר דכפילא דשומר הוא והא אין אדם

סימן קלא

שלומוך רב לאהובי עמיתי הח"ר יוזמן כ"ץ. אשר דרשתי אם מברכין שהחינו תרי זימני אקירשין ואמערע"לן, וכה"ג מצאתי בדרשות שנכתב בשם השרי דלא אמרינן דמברכין. כבר הראו לי ג"כ בדרשותי, ולא אשכחנא בהו כהא מילתא, משום דדומה לי קצת דודאי ששמעתי איפכא מהח"ר יונה בן השר

סימן קלב

ועל הנשים בעת נדותן. אמת התרתי להם בימים הנוראים וכה"ג שרבות מתאספות לבהכ"נ לשמוע תפילה וקריאה שילכו לבהכ"נ, וסמכתי ארש"י שמתיר בה' נדה² משום נחת רוח לנשים כי היו להן לעצבון רוח ולמחלת לב שהכל מתאספין להיות בצבור והמה יעמדו חוץ. ואשכחנן נמי דשרינן להו סמיכה בזוקפן ידיהויה. אע"ג דנראה כמו עבודה וזלזול בקדשים, משום נחת

סימן קלג

שלמא יסגא לחדא לאהובי עמיתי הח"ר יוזמן כ"ץ. אשר כתבת לי מן הקובץ שהעתיק מספר אגודה¹ דשיעור גערה נהגו ג' חדשים², וכן הורה מה"ר יעקב ס"ל ומה"ר נתן ס"ל, ומי יבא אחר המלכים לסתור דבריהם. אמנם מלשון מהר"י ז"ל שהורה למהר"ז

שט"ו סק"ה) משכ"י להק' וכן חבין דבריו ממשיכ' בעצמו (סי' ק"ו סק"ב), וע"י ש"ך בנקודה"כ (סי' שט"ו שם) דלק"מ לפי משיכ' בסק"ז. דצ"ל דלאו כל ס"ס ל"מ ולפימשיכ' בס"י ק"י כוונתו למשיכ' בכללי ס"ס (סק"א-י"ב) עש"ה. 18. רמ"א (סי' ש"כ סי' ו) ועש"ך (סקט"ו) וט"ו (סק"ח). וע"י כזה בנוב"ל (יו"ד סי' קצ"א) וחת"ס (יו"ד סי' ש"ב) וחת"ס שלמה (סי' ל"ג) וחש"י. מאהבה (ח"א סי' קצ"ד) ונפת"ש שם. 19. ע"י היטב במהרי"ט אלגוי הלכ' בכורות (פ"א אות א' ד"ה וי"ל) ודו"ק. 20. בראשית ל' לב. 21. מהר"ם (חשב"ץ סי' שפ"ו) ור"ת ח"ט' בכורות כ, כ ד"ה חלב. ועמשיכ' בשו"ת (סי' שט"ו). ולהלן סי' קס"ד ח.

סי' קלא: 1. מהרי"ל הלכ' ט"ב עמ' לג, א ובתשו' סי' קצ"ו וע"ש סי' קפ"ז וע"י דרשות מהר"ש סי' תי"ב וע"י לקט"ו (ח"א עמ' 43). 2. ע"י משיכ' בשו"ת סי' ל"ג הע"ר 1. 3. סי' חמ"ח. 4. ע"י שו"ת סי' ל"ג.

סי' קלב: 1. ב"י ורמ"א (סי' פ"ח סי"א) וע"י ט"ו (סק"ב) בשם רש"ל שחזרו שלא לראות בס"ת, ועמ"א (סק"ג). 2. האורה ח"ב סי' א' עמ' 167. 3. בעירובין צו, ב' וע"י לקט"ו ח"א עמ' 131 ח"ב עמ' 23. 4. ח"א סי' ש"ס.

סי' קלג: 1. ע"י מו"ק פ"ג סי' כ"ב ויותר ל"מ. 2. ד"מ ורמ"א (יו"ד סי' ש"צ סי"ג) וע"י א"ר (סי' קל"ב סק"ב) וע"י ברכ"י ח"י רע"א יו"ד שם. וע"י בתשו' נוב"ך (או"ח סי' י"ד), וחת"ס (יו"ד סי' שפ"ז) ונפת"ש. 3. ע"י ד"מ (שם סק"ג) ומהרי"ל בתשו' (סי' כ"ב), וע"ש בהארוך ה"ג כרלפנינו, וע"י מהרי"ל שם והחדשו"ח (סי' קצ"ט ס"ה).

תרומה

קונטרס בית הספק

ספק חלב שנתערב עם שני חתיכות שומן ונפל אחד לתבשיל

[ד] הש"ך (דף י"ג) העתיק דברי האגור (הלכות שריש ראש ע"י גרגיר ע"י) חתיכה ספק שומן [ספק חלב] שנתערבה עם ב' חתיכות שומן, ואח"כ נפל אחד לתבשיל, ואין לו שיעור לנטלו, מ"מ מותר מכה ספק ספיקא, ספק שומן ספק חלב, ואח"כ חלב, שמה לאו הוא זה שנפל לתבשיל, וספק ראשון אין אסור מהמורה [דמן המורה] חד בחרי בטל עכ"ל. וכתב הש"ך, אע"פ דס"ל לאיסור והימר הארוך (כלל כ"ו דף י"ג) דספק טרפה שנמערב בחלב, וממערב אחד מאלף חד אחד, לא שריא, רק כשנתערב אחד צענים, ומירץ הש"ך לחלק בין יבש ציבש ללח צלח דלח צלח שאני. ולא הבנתם דמאי שנה, ואדרבה מיגרע גרע, דהא נותן טעם בכל הקדירה, וכשאוכל מהקדירה יאכל מהאיסור שנפל, וא"כ אין כאן ספק. ואחרונים (פרי חדש דף י"ג, מוה"ש אות י"ט) חלקו על הש"ך, ונראה דכלאו הכי הקשה הפרי חדש (דף י"ג) למה לא יהיה חתיכה (שומן) [חלב] בטל צעני חתיכות (איסור) [שומן]. ועל כרחק צריך לומר דאיידי דהסי' חתיכות הראיות⁴⁰ להחכד, או דס"ל לאגור כצעל המרומה (ט"ו כ"ו) [דפסק] כהלכתא דמנא דליטרא קציעות (צ"ט ג' ע"ג וצ"ט ע"ג ע"ב) כל שדרכו למנות, וחתיכות אלו הם בכלל דרכו לימות. והנה לעיל סימן ק"ע (ס"ק ט"ו) כתב הש"ך באיסור דרבנן אם מין צמינו, אפילו לא צלח⁴¹ לא צענין ס'. וכאן הוא מין צמינו⁴² וצטל, רק דצענין איסור דרבנן, וכאן הוא לאורייתא, ולכן הקדים דיש כאן ספק ספיקא, רק דלנו מחמירין, מ"מ איסור לאורייתא איל, ואין כאן רק איסור דרבנן, ולכן צטל. וזה כוונתו של האגור בדומק. ודוק כי צריך עדיין התבוננות לכיון דברי האגור, ואני לקצר באתי:

ספק ספיקא משם אחד

[ה] אמרינן צ"ע דכתיבות (ט"ו ע"ה) האומר פתח פתוח מלאתי נאמן לאסרו עלי, ופריך הגמרא הא איכא ספק ספיקא, ספק באונס ספק ברצון, ואח"כ ברצון, שמה אינו מחמיר, ומשני הגמרא דקיבל אביה קידושין

ספיקא שכתבו בסרכא להמיר הגזנות, דקט אין חזקה נגדה. ואולי באתם הוא כוונת מהריב"ק. ומ"מ גוף הדין ל"ע:

תרגומות ספק טריפה שנתערבה חד בחד מהו דין הביצה

[ג] והנה האריכו האיסור והימר הארוך. (כלל כ"ו דף ד') והש"ך (דף כ"ו) צענין תרגומות וצ"ה בחלד, ואין צריך להאריך בזה כי הרב הש"ך כפל הדבר ושנה צו. אבל הרב הפרי חדש כתב צמות יו"ד וז"ל מה שסובבים האיסור והימר הארוך והש"ך כשנתערב המרגומות חד בחד, הביצה מותרת, אפכה מסתברת, דמערובת חד בחד אפילו ספיקא דגופא לא מיקרי, כמו שכתב הרשב"א בחזקת הדין (ג"ד ש"צ כ"ה ע"ג), וספק איסור מורה שנתערב חד בחד, חשיב כגופא של איסור, דאם נתערב אחד מהן אח"כ ברוב, אין צטל מכה ספק ספיקא וכו', והאריך הפרי חדש בזה. ולא הבנתי דברי פרי חדש, מה צורך האריכות אם נתערב ספק מורה חד בחד דלא שריא מכה ספק ספיקא, הא ספק טרפה מדבר שאינו מתבטל אם נתערבה אפילו בחלב אינו בטל, דהוה ספק אחד בגופו וספק אחד במערובות, ואיך ס"ד דבבביל שהוא רק חד בחד יוכשר ביותר, הם מלהזכיר. רק י"ל דס"ל לאיסור והימר הארוך [הא] דספק אחד בגופו וספק אחד במערובות לא חמירין, הטעם, דבספק השני יש כאן ודאי איסור, רק אין חמירין אחר הוא, וזהו ספק ע"י מערובות, שהמערובות גורם לו הספק, ולכן אינו מברך עם ספק בגופו. אבל נדון זה ב' תרגומות ואמה הטילה, וא"כ הספק אולי לא הטילה רק הכשרה, ואם כן הספק רק על גוף הביצה, ולא על המערובות, וגם לא המחוק אסורא כלל, ולא דמי לספק מערובות, דשם המחוק דולאי יש איסור, רק לא נודע איזהו, אבל כאן לא המחוק כלל דיש כאן מערובות איסור, וכשר. ולכן לא קשה מידי הא תרגומות מיטרף, ולא חמירין ספק ספיקא, ספק כשר ואח"כ טרפה דלמא לא זהו היא המרגומות, וא"כ למה נכשיר הביצה. דתרגומות המחוק איסורא דולאי יש כאן תרגומות שיש צ"ה ספק, משא"כ צ"ה לא המחוק כלל דיש צו מערובות איסור,³⁷ ולכן שרינן:

הנה דברי הפרי"ד דחד בחד לא מיקרי מחמירין אפי' טריפה ודומק
בביצה דלא מחמירין איסורא אחריו ט"ס בזה

אחד בגופו אינו מחלוקת ולין³³ ולהמיר ה' ב' ע"ג חוקי מעמ, ד' ע"ה דלמטרע, והא גאוח כשעת הרגע הוא לא כי אלא דיש להעמיד . וא"כ צ"ה זוח [נולדה], השמח הוא לא אצטע, כי כי ספק בן ליה צמרא ק, ולמה לא נ³⁵ והשמח חזון. ודומק ע"ה והגמ' לענין צממה שלא ילדה, חולין נגדה השמח הוא לא סמכין נולדה לאחר עוף בחזקת הרגע סמוך דמיא לספק

עלה דאדרכא משא"כ גבי זקת ריקניה. ורובא דתלי צ"א ד"ה ר' זבית דף ח' יבמות קי"ט דמי לדברי ים הוי ביאת זה זה דוחק, ט ע"א גבי שים והורגין ספק טריפה ו רק הספק ד טעם

פלפול בס"ס טעם אחר אמריו דוד הוא כחטי

דעת יונתן

כסימן ק"א ט"ד בכרכשתאן. ואולי מחמת דבר שבמנין קמיירי כמו שכתב הפלתי בסמוך (שפ"ד דף י"ג)
41. הנה בש"ך שם לא כתב כן אלא ביבש ביבש מין בשאינו מינו, אבל בלח בלח לא מיירי כלל, ועי' בפמ"ג בפתיחה להל' תערובות ח"א פ"ב וה"ב פ"א ובלח אפילו בדובנן צריך סי' במינו והוא בהגהות רעק"א סי' ק"ט ש"ך סי' ט' ובגליון מהרש"א שם, אמנם דעת רבינו נראה דס"ל דאף במינו בלח אין צריך סי' בדובנן דזהו ג"כ. רק גזירה אטו שאינו מינו ובדובנן לא גזרו.
42. לא ידענא מהו דא"כ בלא ס"ס הוי דרבנן שיש חד בחוי מעיקרא. וביותר קשה דהא כשנימוח או שסלקוהו מהקדרה וליכא רק פליטה, הא נתרסק החתיכה הראויה להתכבד דקיייל (סימן ק"א ס"ו) דבטלה. ואולי יאמר דאיידי שאח"כ נאכל אחד מהן בשגגה, דליכא עכשיו רוב, ומשום הכי הוצרך לסי' וצ"ע. (שפ"ד דף י"ג)

37. אבל דבריו תמוהים דהא כל הפוסקים אסרו ביצה אחר תרגומות אחת ודאי טריפה, והכי דאחת ספק טריפה יש סכרות הפוכות בין הש"ך לפרי חדש, דבמקום שהש"ך מכשיר היינו בנתערב הפרי חדש מטרין, ובלא נתערב הש"ך מטרין והפרי חדש מכשיר, ואין דבריו נכונים (תגריי מחמירי)
38. בשפ"ד אות י' מיישב זה דמיירי שסלקוהו לחתיכת חלב וכיון שאין אנו דנין רק על הפליטה מקילין שפיר אפילו בפחות מרוב. וכ"כ בחז"ל אות י'
39. אבל זה אינו נכון כיון דגבי חתיכה הראויה להתכבד אם נתרסק האיסור אפילו אחר שנתערב מותר והכא כשנפל לקדירה נתרסק, והפרי חדש מתיר שם מה שהקשה וכל דברי הפלתי בזה אינם נכונים (תגריי מחמירי)
40. הא בורכא דשומן וחלב לא מיקרי ראויה להתכבד [כמבואר

תרע

קונטרס בית הספק

פחות מג' שנים וכו', או נאשה כהן. והקשו המוספות (ד"ה ואי) בקינל קידושין פחות מג' מ"מ היה ספק ספיקא, ספק צאונם ספק גרזון, ואח"ל גרזון, דלמא כשהיה קטנה נבעלה, ופיחוי קטנה אונם הוא, ומירן המוספות שם אונם חד הוא עכ"ל. ומה למדו הפוסקים דספק ספיקא כהאי לא אמרינן, וכחז המרומם הדען (מ"ב ס"י ק"ל) בזהמה דילדה זכר ונקבה, דהוה ספק ספיקא, ספק לא הימה מזכרת כלל, ואח"ל מזכרת, דלמא נקבה ילדה מחלה, וביקש לדמות דהוה בגדר שם אונם חד הוא, דלמא דנין על זה הולד אם נולד ראשון או לא, וכחז מהר"י דדמה הך סברא ע"כ. גלה לנו הגאון הנ"ל דדמה הך סברא מהלכה, אבל לא זכינו לבאר לנו מהו טעמו ולמה דמה אומה:

ואולי נמשך אחר המגיד משנה (הל' איסורי ביאה ס"ג ה"ב) דכחז דהרמב"ם הוכיח, מקשיית המוספות הנ"ל דאין פיתוי קטנה אונם מועיל להחירה לבעלה. ומהו נראה צעליל דלא ס"ל שם אונם חד הוא, דאם לא כן אין כאן ראייה, ודומק ליהיה מהר"י נמשך אחר המגיד משנה, מצלי שם לב על דברי המוספות, ועכ"פ הו' ליה להוכיח דברי המוספות:

ובפרט כי אין כל כך הכרח דלהרמב"ם לימא הך כללא דשם אונם חד, דמ"מ נאשה וגם קמה ראייה שלו, דהמוספות (סס) הקשו ממד ספיקא ספק צאונם ספק גרזון נשתי, דהעמד האשה בחוקת הימח לבעלה, ומירלו דאונם לא שכיחי, דיש קול לאונם. ועדיין קשה נימא דהעמד האשה על חוקתה וזינמה כשהוה קטנה וצאונם, וכאן לא שייך יש קול לאונם, דממי יא' הקול, והיא נחפחה, דהיא אין לה דעת לנעוק, ואינה מרגשת כלל, עד שאמרו (נימוח ל"ג ע"ב ס"א ע"ג) פיתוי קטנה אונם הוא, והאיך נימא דמוציאה קול, והלא היא גרורה אחריה. ולכן ס"ל להרמב"ם דלא קיימ"ל פיתוי קטנה אונם הוא, ולענין זנות מקפדת כמו גדולה, וא"כ אף זה אונם לא שכיח, ויש קול לאונם. ומיהו מ"מ לא מוכח מירי, דיי"ל מירון אחר על קושיא זו, דנגד חוקה חוקת כשרות, איכא חוקת הגוף דכחולה הימה, והשתחא הוא

דאחרע, והיינו דנבעלה כשהיא גדולה, ובגדולה ודאי לא שכיח אונם, ואחי שפיר:

אלא ש"ל דהמוספות והרמב"ם אזלי לשיטתם, דודאי יש לפרש על שם אונם חד הוא, כך, דאיך מאמר ספק צאונם ואח"ל גרזון דלמא נבעלה כשהיא קטנה, וזה אי אפשר, דהא קטנה⁴³ אין לה רזון, ואיך מאמר אח"ל גרזון דלמא קטנה הימה, [הא] הוה דברים הסותרים, דאין לה רזון, ופשוט. אבל כשתחמיל הספק ספיקא כן, ספק קטנה ספק גדולה, ואח"ל גדולה דלמא צאונם היה, וא"כ אין כאן דברים הסותרים, ולא שייך⁴⁴ שם אונם⁴⁵ חד הוא. ולכן המוספות (ע"י מוס' ישנים כחוטות ט' ע"ג) כמו שכתבו הפוסקים (שו"ת הריב"ש ס"י קצ"ב, האגור ראש שני עורש ד') בשם דס"ל דספק ספיקא לריך להיות מהספק, דהיינו מכל זר דיהיה ספק ספיקא, וא"כ שפיר מירלו דשם אונם חד, דלא חוכל להחמיל ספק גרזון ספק צאונם כ"ל. אבל להרמב"ם לא מצינו ליה דמנריך דיהיה הספק ספיקא מהספק, וא"כ לא שייך שם אונם וכו', דמוכל לומר הספק ספיקא בזה אופן, ספק קטנה ספק גדולה, ואח"ל גדולה דלמא צאונם.

ודגה יש לרקוק כפי מה שכתב המרומם הדען (סס) דהיכא דספק אחד מוסיף על השני, הו' לא שייך שם אונם הוא חד. הא אף כאן דספק אחד מוסיף על חבירו, דהא לא ספק שמה גרזון או צאונם, אינו רק להחירה לבעלה, דהא לא לימן לה כחובתה, דהא היא שותפת, איך נימן נגד הרוב⁴⁶ לרוב גרזון, ובמקום דרוב מסיף לחוקת ממון אולינן בממון אחר הרוב. ועיין מוספות ישינים בכחוטות (ט' ע"ג) בפסקא אי למיבז כחובה, דכחז להדיא דרוב וחוקת ממון מועיל ע"ש, וא"כ לית לה כחובה. אבל הך ספק ספק גדולה ספק קטנה ופיחוי קטנה אונם הוא, (ו) חייב לימן לה כחובה ג"כ, דאמרינן קטנה הימה, דאין לה רזון להפסיד כחובתה, ואין הרוב מנגדו כמ"ש לעיל דאין כאן קול, וא"כ כיון דאין הספיקות פועלים כאחד, אינו בגדר שם אונם חד הוא, וז"ע לכאורה:

גם לא ידעתי [הלל] אם נראה לעיין בכל ספיקא דעלמא, על הרוב יחול צו הך⁴⁷ שם אונם חד הוא, דרך משל סתם

ח"י
והרמב"ם
לשיטתם
ב"ס
והחמ"ד

הרמב"ם
לראו
חז
הוא

דעת יהונתן

46. אכל המעיין בחוסי יראה דשם בחבו דרובא דרזון הו' מדרבנן והיינו לאיטורא ולא לממון (נהרי" מהמבורג)
47. אבל לדעת המחבר אחי שפיר בשלמא בספק אונם כו' מיד כשאמרינן ספק רזון מדחינן כל מיני אונם הנכלל הכל בכלל ספק אונם וכלול בו גם אונם שיש מחמת פתוי קטנה, לזאת אי אפשר לומר עוד דלמא זינחה כשהיא קטנה, דזה נכלל כבר בספק אונם, והוי כאילו אמרינן ספק זינחה באונם פחד הריגה, וספק זינחה באונם אחר, או שהיחה מוטעת וכדומה, שהכל הו' רק ספק אחד וכלול בספק אונם, ויעיין בחשובת הרשב"א ח"א ס"י מ"שא"כ בשארי ספק ספיקא. וכן מתוך כמנחת יעקב בקונטרס הספיקות (ס"ק כ'), ולפי דבריו שם זה כוננת התרומת הדין ומודה לדברי מוס' דלגבי פתח פתוח הו' משם אונם. וא"ל כדברי המחבר. דהתרומת הדין סובר כהרמב"ם דבתרומת הדין ס"י שמ"ט מבואר דסובר פתוי קטנה אונם. ורע דלפ"ד המחבר קשה לכאורה, אף שנתקדשה ביותר מג' שנים ופחות מ"ב שנים נימא דלא הו' ספק ספיקא המתהפך, דאם

קושיא
מכחה
מקורות
דאחרי"ן
ס"ס
וחא
חמ"ס
אחד

כלים של ג
פ"ב ס"י ל'
ספיקא], ו
דלמא נשח
הקדרה פו
מעט לעמ
דפוגם התו
וא"כ הוא
הקדירה א
אם הספק
המאכל ה
פוגם, ואכ

וגם ספק
ספק
מקצו האיני
ד' ט"ו ס"ק
אזו לא די
ונקב אופו,
לא ייקב, ו

זכמו כן
סי
משנה זו ס
קודם לעומ
נמה לין א
הכל' חד
יוס אחד ק
יכול לעשו

נתחיל לומר
אינה חתתי,
היתה קטנה
ובחשובת מו
זקנים לכתוב
חדושי רשב"י
לטענת אונם,
אונם חד הו'
הסברא דכיו
בקטנותה דז
48. וזה אינו
(נהרי" מהמבורג)
49. דבריו ז'
מחמת חולי
שאינה מחתפ
50. עיין בד
דאין כוננת ו
כוונתו דנשח
לפניך, על זה
51. כבר קוד

כלים של גויס אינו בן יומא (מוס' ע"ז ל"ח ע"ב ד"ה א), וא"ש שם פ"ג סי' ל"ה) ונתנים הטעם (מוס' ור"ש שם) [דהוי ספק ספיקא], ספק בן יומא או אינו בן יומא, ואח"ל בן יומא דלמא נשתמשו בו בדבר הפוגם. וקשה הא עיקר הספק אס הקדירה פוגם התבטיל או לא; דמה לי אס נשתמשו קודם מעת לעת לפוגם התבטיל, ומה לי אס נשתמשו בדבר הפוגם לפוגם התבטיל, סוף כל סוף עיקר המכוון אי פוגם התבטיל, וא"כ הוא השם פוגם חד. ודוחק לומר [דלגד הספק] דלמא הקדירה אינו בן יומא פוגם לכל התבטילין שבעולם, משא"כ אס הספק דלמא נשתמשו בדבר הפוגם, אינו שריא רק המאלל הוא, דרך משל דבש בבשר, אבל שאר תבטילין אינו פוגם, ואסור. והוה דוחק, לגם כפגם דמעט לעת י"ט תבטילין לאוסר, דבר חריף וכדומה:

וה"ה ספק ממט בחלל הגוף, אנו מחירין מכה ספק ספיקא, ספק בא בחלל הגוף ספק לא בא, ואח"ל בא שמה לא יקצו האיברים הפנימיים (כ"י סי' מ"ט ד"ה וכתב, ש"ע שם ספיק ד, ע"ז ס"ק ג' ע"ד ס"ק ה', רמ"א סי' נ"א ספיק א). וקשה⁴⁸ הא אנו לא דעין רק על איברים הפנימיים, אס פגע בהן ממט ונקב אותן, או לא, והרי כאן רק ספק⁴⁹ אחד, ומה לי אס לא יקב, או לא הגיע כלל לחלל הגוף, סוף כל סוף הספק הוא אס יקצו האיברים.

←

בפשי שמתני לא ידעתי ציה פת"ר⁵⁴ כל האורח, ומה אעשה כי בעו"ה נעלו ממני דלתי הסכמה, להצמין צנינות דקות. שבהן נקנה התורה לא אוכל. ומ"מ הואיל ואני נגדן בו, אין לנו מזה אלא כמו שכתבתי לעיל⁵⁵ דחוספות בא מספק ספיקא מתהפך, וכאן אי אהה יכול לומר (ד)ספק צר"ון וספק צאונם ואח"ל צר"ון דלמא קטנה וכו', (זה) [דזה] קומר, כמו שכתבתי לעיל דקטנה אין לה רצון, וחו לא מידי:

← רבמו בן גבי חדש כתבו (ש"מ הרא"ש כלל ב סי' א, טור רמ"א סי' רנ"ג סי' ג) דהשכר מותר, דיש ספק ספיקא, ספק משנה זו ספק משל אשחקד, ואח"ל משנה זו, דלמא השריש קודם לעומר. וקשה הא כל הספק מהשרשה קודם לעומר, [מה לי] אס משריש שצו אהת או שנה אחת קודם לעומר, הכל"ה חד הוא, וא"כ מה לי בספק אשחקד, ומה לי בספק יוס אחד קודם לעומר, הכל כספק⁵² אחד, וכדכ"ה הוה אהה יכול לעשות עשר ספיקות, ספק השריש ר"ה אדר, ספק

←

אי בעינן בספק ספיקא שיהא מתהפך
[ו] דין ספק ספיקא מתהפך עסקו בו הראשונים, והאריכו צוה, מהרי"ט⁵⁶ (סי' ק"ט) העיד בשם המוספות, וכן העירו. בשם קדמונים ו"ל, דבעינן מתהפך, וכ"כ להיפוך, ועס כל זה הראש מגדולי אחרונים הרב המוסקמך מהרי"ט ו"ל (מ"ז י"ד סי' ב) האריך בחצילות ראוות מש"ס ופוסקים דלא בעינן מתהפך, וגם הפרי חדש (ד"ן י"ג) מילא ידו בחוספות

נחיל לומר ספק אונס ספק רצון חו ליכא לומר ואח"ל רצון דלמא אינה תחתיו, דהא בזמן שלא היתה תחתיו לא היי גבה רצון דהא היתה קטנה עד שנתארסה לזה. [נעוין בתשובת מהרי"ק שורש קס"ז ובתשובת מהרי"ט ח"א סי' מ"א וסי' נ"א]. שוב מצאתי באסיפת זקנים לכתובות (ט' ע"א ד"ה ואיבעית אימא) שהעיר ע"ז בשם חרדושי רשב"א, ומחירין כיון דהייבין דאין תחתיו אף ברצון מותר וא"צ לטענת אונס, דאף אם פתוי קטנה רצון ג"כ מותר, לא מיקרי שם אונס חד הוא יעו"ש. אמנם לפי מה שמסקייר המחבר כאן עיקר הסברא דכיון שאומרים ספק רצון חו א"א לומר שמה וינתה בקטנותה דזה אונס הוא, נשאר קושית הרשב"א (בהך פנה)

48. וזה אינו, דמה בכך, הא מ"מ ספק אחר מוסיף על חבירו וכנ"ל (הגרי" מהחבורה)
49. דבריו אינם מובנים למה אין אנו מחירין אלא כספק ניקב מתמת חולי וכוה לא, והט"ו (סימן מ"ט ס"ק ג') הקשה ע"ז מחמת שאינה מתהפכת (הגרי" מהחבורה)
50. עיין בדברי רבינו לעיל סימן נ"א פלתי ס"ק ג' שמיישב זה, דאין כוונת האהל מועד [שהוא המקור לדין זה] לסיס גמור, אלא כוונתו דנשחטה הותרה והעמד בהמה בחזקת היתר, ואי דריעותא לפניך, על זה קאמר דליכא ריעותא דאיכא כאן ספיקא טובי, עי"ש.
51. כבר קדמו לחמוה בן בשרית מוצל מאש סימן נ', ומסיק שם דיש

דעת יהונתן

לחלק: הרבאו דבריו בהגהות רע"א לשו"ע יו"ד סימן רצ"ג ס"ג.
52. זה תמוה דהכא הספק הוא שמה התיר העומר דאשחקד, ואח"ל שהוא חבואה חדשה, דילמא קודם לעומר זה והתירו העומר דהאידיגא, ויהיו מותרים כל המינים אף הידועים שהם משנה זו מה שנורעו קודם פסח בסמוך, ויר"ק (הגרי" מהחבורה)
53. ראיות האלו הרבא בש"ך כאן (ד"ן ט"ו) לענין ס"ס המתהפכת, והן הן הדברים שמתרצים פשיטא דשייך לומר ס"ס זו [אע"ג שאינו מתהפך] כיון דהכא חזלת הספק דלמא ריעותא מדופן (הגרי" מהחבורה)
54. בחור"ד אות י"א מיישב הקושיא מספק מחט בחלל הגוף ומריאה הסמוכה לדופן ומארי שנכנס בין השוורים כו' דכל היכא דלא חיישינן להספק טריפה רק אם נמצא ריעותא ואיכא ספק בהריעותא עצמה ס"ס גמור הוא ואין צריך שום תנאי, עי"ש. והקושיא מחדש ומסתם כלים אינן בני יומן מיישב דשאני כרבר ההווה ורגיל כך מדבר הבא במקרה והזדמן דבדבר ההווה כו' יש להחיר משום דאולינן בחר רובא, עי"ש.
55. וכן מסכים בתורת השלמים בקונטרס הספיקות אות כ', ומ"מ לדינא יש לומר כהשי"ך, וצ"ע בהפסד מרובה (שפ"ד אות י"א). ועיין בחור"ד אות י"א שמסכים ג"כ לדעת השי"ך ומיישב כל הראיות גדרו כנ"ל בהערה הקודמת. ועיין עוד בדרכי תשובה ס"ק רע"ו.

אי לא שכיח
דודאי יש
תאמר ספק
ה, וזה אי
אח"ל צר"ון
ג, דאין לה
ספק קטנה
כ"כ אין כאן
הוא. ולכך
ו הפוסקים
שם דס"ל
לד דיהיה
ללא מול
ורמז"ס לא
; וא"כ לא
צוה אופן,
צאונם.
(שם) דהיכא
י שם אונס
ו, דהא הך
ה, אבל לא
גד הרוב⁵⁶
ולין צממו
בספקא אי
ועיל ע"ש,
ספק קטנה
כ, דלמרינן
הרוב מנגדו
ות פועלים
אורה:
דעלמא, על
משל סתם
קושיא
טכחה
מקומות
דאחרינן
ס"ס
והוא
טעם
היי מדרבנן
נס כו' מיד
בכלל ספק
ז אי אפשר
הספק אונס,
ינתה באונס
אחר וכלול
א"כ בשארי
ז (ס"ק כ'),
חוס' דלגבי
זמת הודשן
פתוי קטנה
כיהור מג'
התפק, דאם

קושיא
טכחה
מקומות
דאחרינן
ס"ס
והוא
טעם
היי מדרבנן

תרעב

קונטרס בית הספק

ראיות. אמנם הרב הגדול הקדוש והטהור רבינו מנחם עזריה בעל העשרה מאמרות (בש"מ הרמ"ע סימן קכ"ו) והוא כהחכם יודע פשר דבר, ולומר, אם שני ספיקות לפניך, ונזכר להחילי צוה הספק כמו בשני, או נענין מהספק, דמה חויה שמתחיל צוה ולא צוה. אבל אם האחד יותר נוח משני, אז מזה נחמיל הספק ספיקא, ולא שייך צוה מהספק. והרב פרי חדש (שם) דמה אוחה בשני ידים, מנזיל ראייה בצורה כלל, וכי לא ידע חלמיד חכם שאמר דבר אין מוסיחין אותו, והרב החכם המובהק מהאחרונים בעל חומ יאיר בהשקפה שלו בדף רע"ב כתב ח"ל ודבר ה' אמת צפי רמ"ע מה שכתב צוה משוואתו סימן קכ"ו והעמיקו הש"ך (דיו ט"ו) עכ"ל. והאמת הוא במציאות מעוטא דמיעוטא הספק ספיקא שעל האופן הזה, אבל מ"מ אם המלא ימלא כזה דינו אמת.

הכרתות
הרמ"ע
שכתב
אחד
נזכר
א"צ
מהספק

אחזק בולד, וא"כ הוה שפיר ספק ספיקא. אבל בחולין דקיי"ל אין שליל בלא ולד, רק הספק אם זה הולד שנמצא עמה הוא הולד, [מיהו] עכ"פ השליא ממוחזק בולד. מהיכי חימי לא נוכל להחמיל ולומר דלמא לא ילא הולד, דהא השליא ממוחזק בולד, ובשניל שיש כאן ולד אין מגרע, חדא דגם זה מן הספק, ועוד דעכ"פ יוקי כאן חוקת ולד, ושפיר נוכל להחמיל מנ' גדדים, ונענין מהספק וליכא. ולא קשה מידי, ויש להחמיל הנ"ל עור:

ראיה
חלוט
בהרמ"ע

רגב בשמעתי דפתח פתוח (כמוטט ט' ע"א) הקשו המוספות (ד"ה ו"א) דהא איכא ספק ספיקא, ספק ברצון וספק באונס, ספק בעולה וספק מוכת עץ. וחירו מדלא קטענה מוכת עץ. אני לא חיישינן למוכת עץ. וקשה מהא דקמני כחובות דף (ל"ו) [ל"ז ע"א] חרשח ושועה יש להן טענת בחולין, ועיין שם בצוגיא (ל"ז ע"ב) דחיידי דקטען טענת פתח פתוח⁵⁷ ולא טענת דמיס. וקשה דלמה יועיל טענת פתח פתוח, כקושיא הגמרא בשמעתי דפתח פתוח (שם) (דל"ג) [דלמה נאמן] לאוסרה קשה נעטן ספק ספיקא, [ד]מסתמא הואיל ולא נאמר בהדיא גאשח ישראל מיירי, וא"כ ספק באונס וספק ברצון ואח"ל ברצון דלמא מוכת עץ, וליכא למימר מדלא טענה, דהא חרשח ושועה המה⁵⁸ ומי יעטן. וליכא למימר דטענת בחולים להפסיד כחובתה. דגם זה אינו נאמן, דכל טענה דנאמן [הוא משום] אין אדם טורח בטעודה ומפסידה (כמוטט ט' ע"א), עיין מוספות (שם ד"ה חוקה)⁵⁹ דע"י (טענתה) [טענתו] נאסרה עליו, וא"כ כאן דחינו נאסרה, אף להפסיד כחובתה אינו נאמן:

ראיה
חלוט

ראני מלאחי לו קמא ראייה דב"ק דף י"א (ע"א ד"ה שליל) וחולין דף ע"ו (ע"ב ד"ה הריני) הקשו המוספות דייקין (ב"ק שם) מהך משנה (וחולין שם ע"א) שליל שיצאה מקלחה, (ואין) [דאין] שליל בלא ולד, דאם לא כן הוה ליה ספק ספיקא, ספק היה [ספק] (ו)לא היה הולד, ואח"ל היה, דלמא לא ילא ראשו ורובו. ואינו בחולין (ע"ב ע"ב) אמרינן ילא הולד בשליא, רק אין הולד קאורה בשליא, אסורה, דחוששין דנחון השליא היה הולד. וקשה דהא הוה ספק ספיקא, ספק [יש כאן] ולד אחר ספק אין כאן ולד [אחר], ואח"ל יש כאן, דלמא לא ילא רובו, ונדחקו בישובו:

ר"פי הנ"ל י"ל דודאי יש הבדל, אם יש שליל בלא ולד, א"כ כשהשליא לפנינו אין כאן חוקת ולד כלל, אבל אם אין שליל בלא ולד, א"כ הרי השליא בחוקת ולד רק אנו דינין אם זה הולד הנמצא שייך לשליא, והרי זה ספק מעלמא, ועכ"פ השליא בחוקת ולד. וא"כ אחי שפיר, צ"ב דאנו דינין אם יש שליל בלא ולד, שפיר אמרינן דא"כ ה"ל ספק ספיקא, ספק יש [ולד] ספק אין ולד, ואח"ל יש [ולד] דלמא לא ילא רובו, וליכא למימר הפוך צוה לחידך גיסא ספק ילא רוב או לא ילא, ואח"ל לא [יאל רוב] שמה לא היה ולד כלל, זה אי אפשר לומר, דהא כבר אמרתי שמה לא ילא, ואיך תאמר דאין כאן ולד כלל, וא"כ אין כאן ספק ספיקא המתהפך לכאורה. אבל באמת אי אפשר להחמיל מאידך גיסא ולומר שמה לא ילא רובא מהולד, [דולד] מאן דכר שמה, הא השליא עדיין לא

ברצון, ד

וכן

ליה וספיקו
הא אינו
ברצון דל
לא קים
באמת כן
הרי היא
ברצון, וי
והארכמי

כדל

ברצויות,

וכשא

באחזק
איסורא
צ"ד
מהספק

עוד קניס
הרמב"ם
(ו) צוה כ
עכ"פ צו
איסור דר
לי לא הו
שמועה א
אסור, וכ
(ו) אין לה
במקום ד
אחד, ואי

זו כח

הש"ך
סבר
כהרשב"א
לחומרי
באחזק
איסורא

דעם
הדין צעמי
לא טבל
אלרצונ,

דעת יהונתן

56. איני יודע מה הוא אומר, רוצה לדחות קושיית התוס' בקנה, הא מביא בש"ך (דיון ט"ו) דבתחלה צריך אהא לתפוס הספק אם הי' איסור כלל, ושפיר גם בחולין שייך ס"ס הנ"ל כקושיית התוס'. (הגר"י מהמבורג)
57. התם בברייתא דחרשת ושוטה דאין להם טענת בחולים דתנא נמי בוגרת, [בוה] מוקי לה בגמרא (שם) בטוען פתח פתוח ולא לענין דמים. אבל הברייתא דיש להן טענת בחולים [אפשר דמיירי בטענת דמים ומנא לן דמיירי בפתח פתוח], ולהפלתו 'נתחלף' אברייתא דיש להן טענת בחולים. ועיין מוספות שם (ל"ז ע"ב ד"ה א) דכתבו בהדיא דעל כתובה מיירי, ודוק (הגר"י מהמבורג)
58. והמעין שם בכחובות (ל"ו ע"א) יראה שתחלת דבריו הם דברי

התוס' (שם ד"ה החרשת) שכתבו לפרש אידך ברייתא דקתני אין להם טענת בחולים, והוא הקשה בסברת התוס' על ברייתא דיש לה טענת בחולים, ולא קשיא, דבגמי מוקי לה התם כר' יהושע, והתוס' כתבו (שם ט' ע"ב טוף ה"ה א) דר' יהושע ס"ל חבטה לא שכית, ולא שייך ס"ס, ואון לא טענינן לה דאי הוה טענה קמן נמי לא מהמנינן לה כמבואר ברש"י (שם ל"ז ע"א) ד"ה הא רבי יהושע, ע"ש (הגר"י מהמבורג)
59. זהו סברת החוספות, אבל רש"י (שם ד"ה אין אדם) חולק על זה [ומפרש שאם היה שונא אותה מחזילה לא היה טורח בטעודה כר'], ועיין שם (הגר"י מהמבורג)
60. הסכים לזה בשפ"ך אות י"ד.

קונטרס בית הספק

תרע"ג

ברצון, דיש כאן ספק צעולה, ואם כן צענין ממהפך וליכא, ולא קשה מידי:

ובין זמנה דהקשו מוספות שם (מחוטט ט' ע"ב ד"ה א') למה יפסיד כחוצתה, הא אינה לה ספק ספיקא, ספק קים ליה וספק לא קים ליה, ואח"ל קים ליה דלמא צאונס. וקשה הא אינו ממהפך, דאין נימא ספק צאונס וספק ברצון, ואח"ל ברצון דלמא לא קים ליה, הא את אמרת דנבעלת ברצון, ואין לא קים ליה דפתחה פחות, (ועיין מוספות ישנים שם) דחילנו צאנמא כן). ולפי הג"ל נימא, דכל זמן דלא אבבר דקים ליה, הרי היא בחזקת צעולה, ואין נחמיל לדון בספק צאונס וספק ברצון. ויש עוד מקום לפלפל בחוספות, רק אין כאן מקומו, והארכתי בזה בחידושי בספרי בני אהובה (הלכות אישות פ"ה א') באריכות:

בד"ד של דבר דברי מהרמ"ע והש"ך יש לה פנים צהלכה, אלא שהרצ צעל מהרי"ט ופרי חדש כבר מנאה ידם בראיות, ושדילו עין ספק ספיקא ממהפך נגרא, וא"כ הדבר ספק ומצובה בין מורי הוראה:

ובש"אני לעצמי מה אני להכריע, ומה כתי כי אערוך מלחמה מזה, אבל כך אני מורה וזה, מקום שיש עוד סופים להחרי, כיון דזרות השמועה נוטין להורות כדברי הרמב"ם דספק [דאורייתא] מן המורה להקל (ג"ל צ"ח א'), (ו) צ"ח סמכין אספק ספיקא אף. דאינו ממהפך, [ד"ה א'] עכ"פ צמד ספיקא נדה איסור של מורה, ואין שיוך רק איסור דרצון, והרי כאן רק ספק אחד, ומה לי מהפך ומה לי לא מהפך. אבל אם הוא נמקום דאחזקת איסורא, ספק שחובה דרובה, וכדומה, דגם להרמב"ם ספיקא מהתורה אסור, וסמכין אספק ספיקא כי כן. המסורה להחרי צ"ח, (ו) אין להקל רק במהפך, דיש צ"ח ספיקות מכל ד"ה, אבל נמקום דלא ממהפך, א"כ מלך [אחד] אין כאן רק ספק אחד, ואין נחיר מספק אחד איסור של מורה, וכן כ"ל למעשה: L

ספק דרבנן באיתחזק איסורא [ז] כתב הש"ך אות כ' באיסור דרבנן דאחזקת איסורא דעת הרשב"א (נמשכה ח"א ט"ו ח"א) להחמיר, ומקור זה הדין בעירובין דף ל"ה (ע"ג) בחרומה דרבנן ספק טבל ספק לא טבל ספיקא טהור, ר' יוסי מטמא, ופריך הגמרא דרבנן אדרבנן, דכאן מטהרין וספק ערוז ס"ל דאסור, ומשני

תקומין לאורייתא, ופריך הגמרא (שם ל"ו ע"ב) ר' יוסי אר' יוסי, דכאן [גבי עירובין] ס"ל לר' יוסי (נחמתי ל"ה ע"ב) בחרומה ספק נטמאה מצעוד יום [ואינו עירובין], ספק לאח"כ, מותר, ואלו החס גבי תרומה מטמא, ומשני הגמרא תרומה יש לה עיקר מהתורה, עירובין אין לה עיקר מהתורה, רצא אמר תירך שאני טבילה דאחזקת איסורא, והעמד טמא על חוקתו, ולא טהור. וכח ע"ך דנפקא מיניה בין הך צ"ח חירובים, דלרצא ככל ספיקא דרבנן דאחזקת איסורא להחמיר, ולחירובין הראשון דוקא דיש לה עיקר מהתורה. וטעם הש"ך להביא ראיות דהרשב"א ס"ל ככל דוכתא בספיקא דרבנן דאחזקת איסורא להחמיר:

ואין לזרין האריכות כי ממקומו נלמד, כי אמרו שם (ל"ו ע"ב) תניא תרומה ספק מצעוד יום [נטמא] ספק צלילה נטמא, [וכן] פירות [של טבל. רש"י] ספק נחמיה מצעוד יום ספק צלילה, ערוזו כשר, ופריך הגמרא מאי שניא תרומה דאמרינן העמד תרומה על חוקתה, ולא נטמאת עד הערב. פירות נמי העמד טבל על חוקתה, ולא נמקנה עד הערב, וא"כ ערוזו טבל וכו'. ואי אמרינן ספיקא דרבנן אף דאחזקת איסורא מ"מ ספיקא להקל, א"כ מאי פריך מאי שניא תרומה ומאי שניא פירות, הא תרווייהו ספיקא דרבנן הוא, ואמרינן צ"ח להקל, ולא העמד על חוקתה, דלא משגיחין אהוקה, ולכך ספק אם נטמא התרומה או נמקנה הפירות (ו) ספיקא לקולא, ואף דגבי פירות יש חוקה טבל, דרבנן לא משגיחין בחוקה. ואי דפריך לאיך מאן דאמרי דס"ל דחליא דאחזקת איסורא, [זה אינו], דא"כ הוה ליה למימר הניחא וכו'. ועל כרחק צ"ל ברורי' דלר' יוסי דברייתא כותמיה לא זולתין לקולא נמקום דאחזקת, וכן המגיד משנה הלכות עירובין פ"ו הלכה (ו') [י"ג] כתב בשם הרשב"א (עשה"ק ש"ה ספ"ט) או רש פ"ו) להדיא דספק אה"כ (נטמא) [עירובין] ציוס או צלילה דאין עירוב, והיינו כמו שכתבתי:

אך כל זה לר' יוסי, דהך ברייתא כר' יוסי אחיה, ור' יוסי אביל צמד חוקה, והרשב"א ספק הלכה כר' יוסי. אבל לשיטת הרמב"ם (הג' מקומוט פ"י ה"ו) דספק גבי טבילה דספיקא טהור כמ"ק דר' יוסי, ש"מ דאף דאחזקת איסורא ספיקא להקל, וכן דעת פרי חדש (זין ט"ו).

ולבאוריה אין כאן פקפוק, אלא שראה ראיתי המגיד משנה הלכות עירובין פרק הג"ל (שם) זמנה שכתב הרמב"ם (שם ה"ו) אבל אם עירב מתרומה שהיא ספק

דעת יהונתן

עבודת הקודש (גרוך טעם) 61. אבל לא עיין הדין בהאי ברייתא דחנן מפורש דהיכי דיש לומר אחזקת אין עירובו עירוב, דקתני בסיפא אבל עירב בתרומה ספק טהודה ספק טמאה אין זה ספק עירוב כשר כדפירשו התוס' שם (ד"ה אבל) [רמייירי שהיה טמאה וטהורה לפניו כו']. הרי דלר' יחיי דאחזקת איסורו אין עירובו עירוב, אך דהש"ך מביא רא"י אין ס"ל להרשב"א וק"ל (הגרי" מהמבורג) 62. לא ידענא מאי קאמר, המ"מ מביא שם שהרשב"א סובר שספק חשיכה אין מועיל עירוב, וכך צ"ל דהא דספק חשיכה אינו עירוב הוא משום חזקת ביתו כמו שה"י קודם העירוב, וכן הוא בספר

61. אבל לא עיין הדין בהאי ברייתא דחנן מפורש דהיכי דיש לומר אחזקת אין עירובו עירוב, דקתני בסיפא אבל עירב בתרומה ספק טהודה ספק טמאה אין זה ספק עירוב כשר כדפירשו התוס' שם (ד"ה אבל) [רמייירי שהיה טמאה וטהורה לפניו כו']. הרי דלר' יחיי דאחזקת איסורו אין עירובו עירוב, אך דהש"ך מביא רא"י אין ס"ל להרשב"א וק"ל (הגרי" מהמבורג) 62. לא ידענא מאי קאמר, המ"מ מביא שם שהרשב"א סובר שספק חשיכה אין מועיל עירוב, וכך צ"ל דהא דספק חשיכה אינו עירוב הוא משום חזקת ביתו כמו שה"י קודם העירוב, וכן הוא בספר

וקשו החוספות ז' ברצון וספק מללא קטענה

מהא דקתני יש להן טענה ז' טענה פחה

טענה פחה (שם) (ד"ל"ל)

א. [ד]מסממא ו"א"כ ספק

ח עך, וליכא 58 ומי יטען.

דגם זה אינו עורח בסעודה

חוקה 59 דע"י ו נאסרה, אף

ז. ס"ל צענין ז'הפך, דחובל

צועה, ואח"ל חוכל לומר,

נוכה עך, הא יחא, [ד]אשה

מהיכי תימי המחיל ולומר

שם ושטטה, מנהג הפקר

צאונס ספק א דקתני אין

ייתא דיש לה זרשע, והתוסי

וה לא שכיח, קמן נמי לא

רבי יהושע, (ש' חולק על ורת בסעודה

באחזקת איסורא צ"ח מהמבורג

הש"ך ס"ב כהרשב"א להחמיר באחזקת איסורא

דא"ה להש"ך דהרשב"א מחמיר אפי' באין עירובי תה"ת

הרשב"א ס"ב מ"א בכל איסור דב"ט

שלהם היה צפרוס הפסקה וגם עת הגר"ד¹³ היה ולא יכלו לתרום ומיעוטא דמיעוטא נורעו לפני הפסקה ולא מלאני לצי לאסור אולי לא ישמעו לי ואני משיב לשואלים דרשו מעובדי אדמה אם יאמרו שהרוב נורע לפני העומר מותר ואם לאו אסור. וגם אני זכור מגעורי כבר פעמים ושגש שענוי שלהם היה צפרוס הפסקה שרבותי נהגו לאסור אבל לא הורו הלכה למעשה לאסור. והאם סמיכנא ואיני מורה לאסור ומוטב שיהיו שוגגים והסכד יפרוש.

ס"ט. ואפי' לרי יהודה לאסור בכל איסורין ס"ט ושמואל לאסור בעבודת כוכבים ס"ט, לא אשכחן לאסרי אלא ע"י מערובת היכא דאחזוק איסורא ונתערבו אחריים באחריים אבל צדש דלא אחזוק איסורא מס"ט שריין בשאר השנים. ואמה ומורקן שלום.

נאום הצעיר אשר בן הר"ר יחיאל ז"ל

ב

תשובה עיילנא כבר לפני מלא דבר¹ ואני דן לפניך בקרקע מורי ה"ר יעקב בר אורי. אשר שלח ח"ל יהודית אחת עורכה עיסתה למקן ככרות צביה הגוי והאמה שהגוי גלגל ועד שמקנה שש ככרות אמרה אזי ששכחתי שלא הפרשתי חלה והפרישה חלה מן העיסה שנשאת צערינה וכשנאפה נתערבו יחד החיוב עם הפטור. מה שכחתי מורי אם גלגול הגוי פוטר אין נפקותא בדבר כי מה שגלגולו פוטר היינו דוקא בשל ישראל אינו פוטר. שמעתי שר' שמחה הביא ראייה מן הירושלמי דמסכת פ"א² על אותה משנה³ קצרוהו גוים קצרוהו לסטים כרסמוהו נמלים שברוהו הרוח או צהמה פטורה. ומפרש בגמרת ירושלמי דר"א כשקצרוהו לעצמן אבל קצרוהו לישראל חייבת, ר"ל בפאה, וחייב אין שוכרין פועלים גוים מפני שאין בקיפין בלקט שכחה ופיאה. זה שמעתי משמו והדין עמו שמדמה חלה לפאה כי מה שקצירת הגוי פוטר משכמה ופאה דורש צמורת כהנים⁴ ובקצרכס פרט לקצרוהו גוים, ושכחה דורש צמפרי⁵ כי תקצור קצירך ושכחת פרט לקצרוהו גוים. ומה שגלגול הגוי פוטר דורש צמסכת מנחות פ' רבי ישמעאל⁶ תרי עריסותיכם כחייבי חד למעוטי עיסת גוי וחד למעוטי עיסת הקדש, אם כן כמו שאינו ממעט מוצקצרכס דפאה אלא דוקא גוי הקוצר לעצמו ה"ה מעריסותיכם דגבי חלה דוקא גוי המגלגל לעצמו. ועוד מפשטי' דקרא משמע דוקא עריסותיכם ולא עריסות גוי אבל גלגול גוי בשל ישראל מנלן דפטור. ועוד אני מביא ראייה ממסכת חלה⁷ נכרי שנחן לישראל לעשות לו עיסה פטורה מן החלה, אלמא שכל חלי צעיסה כמו שגלגול הישראל אינו מחייב עיסת גוי ה"ה גלגול הגוי אינו פוטר עיסת ישראל. ולאומן ככרות יעשה להן פרנסה ממקום אחר יעשה עיסה שיש בה ה' רבעי' קמח וירפנה עם הככרות בחוך כלי א' ויקח מאותה עיסה חלה על אותן ששה ככרות, דהנן צמסכת חלה⁸ הנוטל שאור מעיסה שלא הורמה חלמה ונותן לעיסה

7 רמציאתי כחוב בשם הר"ם ז"ל מה שאנו שומין שכן יש אומרים משום ספק ספיקא ספק חדש ספק יין ואח"ל חדש שמה השריש קודם העומר ואני אומר דבר שיש לו מחירין אפי' ס"ט אסור אלא להכי שרי דנטייל צמ' צמיס' והא דלמריין [דשיל"מ] אפי' צאלף לא נטייל ה"מ מין צמינו כרמיאם צירושלמי דשפיעיה¹⁴. והא דלמריין גבי יו"ט¹⁵ שאלי מים ומלח לעיסתה אע"ג דשאינו מינו לא נטייל, שאני התם דלעטמא עבדא וטעמא לא נטייל עכ"ל¹⁶. ואומר אני דהשומע טעם. דמה שהביא ראייה מירושלמי דדבר שיש לו מחירין בטל בשאינו מינו אדרבא משם ראייה לאסור השכר והכי איתא צירושלמי, רבי שמעון משום רבי יהושע אומר כל דבר שיש לו מחירין כגון טבל ומעשר שני והקדש והדש לא נתנו חכמים בהם שיעור אלא מין צמינו כל שהוא ושלא צמינו צומן טעם. והדבר ידוע שהשעורים נותנין. טעם צמיס והשעורים הם עיקר ועדיפי טפי ממלח ושאר צעיסה שהם אינם עיקר העיסה אלא נותנין צה טעם ובלא מלח ושאר נאכלת מלח וחפל. ובפ"ק דפסחים. הקשו התוספות¹⁷ אמאי לא מצרכין צפ"ה על שכן של שעורים כי השעורים עיקר, ולכן לא נהירא כלל. ועוד מאן יימר דאיכא ששים צמיס כנגד השעורים. ומה שכחבו בשם רבינו דדבר שיש לו מחירין אפילו ס"ט אסור היינו דוקא ע"י מערובת כההיא דפ"ק דצ"ה¹⁸ צ"ה שגולדה בשבת וצ"ה שגולדה ביום טוב וכו' וספיקא אסורה נעטרנה צאלף כולן אסורות, ומפרש טעמא כגון ספק חול ספק יו"ט ודבר שיש לו מחירין אפילו צאלף לא נטייל וכי ה"ג קרי ס"ט צפרק הערובות¹⁹. דקאמר התם רמוני צאלף אסורין בכל שהם פירש אחד מהם לרצוא ומרצוא לרצוא כולן אסורות, ובדבר שיש מחירין החמירו חכמים ז"ל ללא נטייל ע"י מערובת אפילו צאלף ובס"ט, דמאי נפקא מינה להחירה בצעול בלא הכי יש לו היחור. אבל ס"ט כי האי שעל התבואה אני אומר שהוא יין ואפילו אח"ל שהוא חדש שמה השריש קודם העומר ואין כאן איסור חדש כלל, כה"ג לא אמריין²⁰

רו דלחויף
יה ואינהו
אלו אומר
נאמן הוא
יה מאמר
הרי היא
! כח היה
האם, ולא
והוא היה
ימו שהוא
זהו של
לחמו לה.
והקרקע
ד"ר זצ"ל

ית
שלא באו
ך תלמוד
"ל שנהג
ך פסק כן
רבי צרוך
ח ישראל
לא גזרו
הסמוכה
נוהג בשל
צנן בח"ל
אחך כתב
חיס שכן
יס קודם
יא משום
ל השנים
מן שענוי

גביה סי'
א כג, יד.
שון בחוסי'
ך (ובחוס')
הרם בשם
ח מהר"ם
ית קמב.

ב 1 כן הוא הנוסח בדפוס ראשון, וראה שבת נג, א רש"י ד"ה בלא דבר: מלא דבר — חכם בחורה. ומדפוס ויניציאה א ואילך הנוסח: עיילנא כבר לפני מלא רבד. ובבבלי במקום "כבר" הגיהו "כבר". ולחשובה זו רמז הכי יו"ד סי' של. 2 פ"ב ה"ה (י, א). 3 פ"ב מ"ו. 4 קדושים א, ו. 5 כי תצא רפב. 6 סו, א. 7 פ"ג מ"ה. 8 פ"ג מ"ח.

13 הפרישה יו"ד רצג, ד גורס בגריר, ע"פ ד"ק. בטור ובדפוס ויניציאה: עת הגריר. 14 פ"י ה"א. 15 ביצה לח, א. 16 קטע זה הובא מכאן בחשובות מהר"ם מרוטנבורג מהדורת כהנא, ב פסקים סי' צה. 17 בתוספות הר"ש משאנן, דף ב, א. 18 ג, ב. 19 זבחים עו, א. 20 כנראה צ"ל אטריין.

כרמל 1 אלגנ צי ארצי

רנת אשר

סימן קלה

מענדני

פסק איסור על הנהגות וולוא דבריו הייתי אומר ברע הש"ך והפ"ח ד"ק אם אדם שיוצא מהתעורבות ראה את הפרישה אל שם פסק"י על הנהגות ותר לא מהגז מה שפול לים, אבל אם הוראה לא ידע כלל מהתעורבות לא תל עניין פסק איסור על הנהגות, והן יחתרו אם יפלו א' לים, ובהכרח ימירי תא דקרב ראש אחד והא דנאכל כשונג.

ב. הודרכ"ת ס"ק קני"ט הבא והדעת תורה קרא תגר על מנהג השוחטים הלוקחים שם.

סימן קלה

ס"ס משם אחד

וכתב הש"ך באות י"ב דכל שיש י"ט בין שני הספקות לא חשיב כשם אחד. ומוכח מדבריו דאפילו אם הני"ט אינה בנ"ד"י אלא בעלמא, שהרי הוכיח בדבריו ז"תם כלים מהמים מ"ס"ט, ספק שמא אדם ב"י ופגומים כל החבשילים, ואח"ל דהוי ב"י שמא בישל בו דבר הפוגם תכשיל זה, הגם שהני"ט בין הספקות היא רק לגבי תכשילים אחרים ולא לגבי החבשיל הנדון. וכ"ל במשמות שלום בהג"ה בס"ס ק"ג, והביא כן גם כשם סודי שהיה, נוב"י ועוד אחרונים.

ב. הכר"פ הקשה על החו"ס דמציעו תרבה ס"ס ב"ש"ט ופוסקים דאין שום י"ט בין שני הספקות, ואעפ"כ לא היישין לה שום משם אחד. וכתב ספק שמא לא בא מחש בחלל הגוף, ואח"ל בא שמא לא נקבו אברים הפנימיים, דכל הספק הוא רק אם

פסק איסור על הנהגות וולוא דבריו הייתי אומר ברע הש"ך והפ"ח ד"ק אם אדם שיוצא מהתעורבות ראה את הפרישה אל שם פסק"י על הנהגות ותר לא מהגז מה שפול לים, אבל אם הוראה לא ידע כלל מהתעורבות לא תל עניין פסק איסור על הנהגות, והן יחתרו אם יפלו א' לים, ובהכרח ימירי תא דקרב ראש אחד והא דנאכל כשונג.

ב. הודרכ"ת ס"ק קני"ט הבא והדעת תורה קרא תגר על מנהג השוחטים הלוקחים שם.

א. הש"ך הביא כאן דברי החו"ס בכחובות ט' ע"א דכאשר שני הספקות הם משם אחד כגון ספק אונס בנדולת ספק פתוי בקטנה שג"כ דינו כאונס, אין זה חשיב כס"ס, דשם אונס תר הוא, אונס הורמב"ס בפ"ג מאסר"ב הי"ב כתב דקטנה שנבעלה נאסרה על בעלה, וכי היה שם זממה שהגמ' בכחובות לא אמרה את הס"ס הג"ל למר הורמב"ס דפתוי קטנה לאו אונס הוא ונאסרת. ומורה הורמב"ס לא ס"ל סככות החו"ס דכשם אחד לאו ס"ס.

אשר

סימן קלה

מענדני

פריש אטו קבוע. וכן בחו"ס ישי"ד ל"ט סק"י"י הביא דברי הח"י הג"ל גבי קניית קמח מביי הכפרים ולא חשב שמא יקנה במקום הקבועות. ובהח"ס י"י"ד סק"ד (גבי תעורבות לקט) כתב שאף שהש"ך כתב להחמיר מ"מ הי"ב דלא אפשר יש להקל. ונראה דלאו דוקא בצורך גדול הקל החו"ס, ולכן הקל כסתמא במקומות הנ"ל.

נמצא והמ"א, הגר"י המשגיב והחזו"א לא חששו לדברי הר"א ש הנ"ל, ודלא כסתמא שהקל רק בה"מ.

סימן קלה

פריש אחד מהתעורבות ואח"כ נפל לים

על האחרים, הנפילה לא חתורו וחתיר את שכבר אסרנו.

ודמה בשו"ת פנים מאירות ק"ה הקשה על הש"ך מזה דקרב ראש אחד והחמיר כולם, ודו"א הוא נפרש מהתעורבות לפני שעלה למכות, וה"ד יהודה סקמ"א הקשה מנאכל בשונג אחד שנתערה. התעורבות ודו"א נפרש מקודם.

ונראה דלפי דברי המגה"ת כהן ח"ג פ"ז לא קשה כל זה, דכתב ד"ק אם נפלה מחוץ התעורבות מיל לחוץ דים או שבא אדם ואכלה בשונג מחוץ התעורבות החוץ האחרת, משא"כ אם פירשה מהתעורבות ואח"כ נאכלה. ולדבריו כל הנ"ל מירי שנפרשו מהתעורבות וליא שה כלל אלא מיד קרב על המזבח או נאכלו. אבל ע"ע לדעתו מאן מפסי כמה זמן בעיני כפ"ד ליתן

אין האיסור ניכר ונכ"כ לא גזרו שמא יבוא לקנות במקום הקבועות, וה"ז ראה נוספה. דלא חששו כלל לשיטת הרא"ש.

ה. החו"ס ערלה י"ב סק"ז כתב דכשנכרי מביא פירות למכור ה"ל פויש ורוב הפירות אינם ערלה, כדמשמע בשמ"ק ביצה ז' בשם הרמב"א דשרי לקנות ביצים מהנכרי המביא למכור גם כשיזעיקו שיש בכיר מהגזו דנדולת בי"ט, אבל כשנתחל מן הכוס או שהנכרי לוקט בפניו ה"ל קבוע ואסור נא"כ יש מאחיים, שאז יש ביטול ותו ל"א קבועין, ולא חשב למזרח

ק"י ס"י:
 י"דכ שאינו בטל מהמת חשיבותו. כהן בע"ה וכו' ודו"א ודו"א ודו"א, שנחשב באחרים ונאכל אחד מהם בשונג או נפל מעצמו לים בענין שונג מן העולם, חותרו כל האחרים, שאנו חלזין לומר ואיסור הלך לו. ודוקא כשאוכל הנשוארות שהם שהם כה"ד, הג"ה: ואפילו לאוכלם. שהם שהם אסור לאדם אחד לאכול את כולם, ואפילו ב' בני אדם אין לאוכלם כולם בבת אחת"י.

א. כתב הש"ך סקמ"ב דאם פירש אחד מהתעורבות קודם שנפל לים אינו מחיל את האחרים בניפולתו, ולא מהתעורבות הוא נפרש אלא עמד בפני עצמו, ועל כן אינו מחיר את המתעורבת. וביאר הפ"ח סק"ג דכיון דבזמן הפרישה כבר נקבע ספק איסור

אשר

סימן קלי

מעניני

והנה רוב הסיים אינם נחשבים ל"שם אחד" בין לפי הגדרת החכמים ובין לפי הגדרת חיד יהודה. ועוד כתב חיד יהודה שם דכיון דמי"ם יש שני צדדין לקולא ומה להקל.

סימן קלז

סיים המהתפך

במהלכה שלא שייך להסתפק אם החולעה נמנחה לפני שקבענו קודם שיש חולעה, ולכן חייבים להחיל קודם בספק אם יש חולעה, ולכן לית לן בה כמה שא"א להחיל בספק השני. וכן בארי לא שייך להסתפק אם דרם או לא לפני שקבענו שנכנס, ולכן חייבים להחיל קודם בספק אם נכנס. וכל מה דביעין מהתפך הוא רק בגוף אחד, ובתוך בספק שמה נשברה העצם אחד שחיתה, ואח"ל קודם שמה לא יצאה לחוץ, וסיים זה אינו מהתפך, וא"א להחיל בספק שמה לא יצאה לחוץ, ואח"ל שכן שמה אחד שחיתה, שכן אין ליצאה לחוץ משמעות כשזה אחד שחיתה. וכיון שזה גוף אחד בעינין שייכולו להחיל מכל אחד משני הספקות או מספק אם נשברה לאחר מיתה או מספק באיזה אופן נשברה, עכ"ל הש"ך. והנה אף שלפ"י מוישבוב ואיזה הפרי"ז וכמשי"כ הפמ"ג, מי"ם לדברי כמעט נפל כל יסוד סיים המהתפך בבירא, וכמעט תמיד אפשר לומר סיים אף שאינו מהתפך.

אמנם סברת הש"ך צ"ע, דמה לי גוף אחד או שניים, שהרי גם בעצם שנשברה לכאורה צריכים קודם לזון מתי נשברה

והנה רוב הסיים אינם נחשבים ל"שם אחד" בין לפי הגדרת החכמים ובין לפי הגדרת חיד יהודה. ועוד כתב חיד יהודה שם דכיון דמי"ם יש שני צדדין לקולא ומה להקל.

כללי ספק ספקא לשיד אוח י"ב

"כתב האגור סיים שלא תוכל להפכו לא הוה סיים רבוי, והנמי מפרשים בהדיא כל סיים שאי אוח נכול להפכו לא הוי סיים אבל שכתתי המקום שפירשו כך החכמים" ד"ד וכל סיים שאינו מהתפך ורייתו שא"א להחיל משני החלונות] אינו סיים, הביא הש"ך כאן בשם רבי"ש, ומי"ם מהר"י ב"ן לב, ועוד אחרונים, ובאמת כבר נמצא כן בתו"י כתובות ט' ע"ב.

אמנם מצאנו בראשונים הרבה סיים שאינם מהתפכים, ובתוך ספק שמה אין חולעה, ואח"ל שיש שמה נמנחה, אף שא"א להחיל בספק שמה החלעה נמנחה, ואח"ל שלא שמה אין חולעה. וכן ספק שמה לא נכנס ארי, ואח"ל שכן שמה לא דרם, ואח"ל שכן שמה לא נכנס. ובהנה רבות מאד בשי"ט ופוסקים, ועל כן דחה הפרי"ז באות י"ג מכל וכל את הא' כללא דסיים צ"ל מהתפך.

והנה רוב הסיים אינם נחשבים ל"שם אחד" בין לפי הגדרת החכמים ובין לפי הגדרת חיד יהודה. ועוד כתב חיד יהודה שם דכיון דמי"ם יש שני צדדין לקולא ומה להקל.

אשר

סימן קלה

מעניני

רנז

ואח"ל ברצון ויש צד איסור. שמה בקטנותה, היינו משום ולא שייך בקטנה רצון, וא"כ שם אוחס חד הוא, ורק אילו היה לה רצון ובכ"ז הייתה מותרת היה זה סיים טוב עכמ"ד. ולא נכיתו להבין דבריו, דלמה לא נאמר ספק שמה הדבר קרה בעל כרחו ואין צד איסור כלל, ואח"ל שקרה לרצונה ויש צד איסור שמה בקטנותה, דמה בכך שאין לקטנה "דין רצון", סוף סוף גם בקטנה יש מציאות של לרצונה ויש מציאות אחרת של בעל כרחו, ובאחד מהם יש יותר פשיטות מהשני, וצ"ע.

והרי יהודה אוח י"ח - י"ט (וכע"ז נראה גם בכונת החור"ד) חיד"ך ד"שם אה"ך אין פירושו שאין נ"מ בין הספקות, אלא ששני הספקות הם בעצם אותו הספק, ולכן רק כששני הספקות מתעוררים יחד שייך לומר שהוא ספק אחד, אבל אם נולד ספק אחד קודם לספק השני, צ"ע שהם שני ספקות נפרדים. ועל כן בספקא דעו הני"ל דהספקות הם שמה לידה קודם, ואח"ל שלא שמה הנקבה יצאה ראשונה, חשיבי כשיי ספקות. וכן בהא דחדש, קודם נהעורר ספק כללי על התבואה החדשה מתי החדשה ואח"כ נהעורר ספק פרטי באיש זה אם לקח מהתבואה החדשה או מהישנה, והיי שני ספקות. ולכן גם כשיש ספק שמה נחתה בכלל ורצונה, ואח"ל שכן שמה אינה פוסלת, א"א לדנו כמותו הספק, כיון דחייבים לדון קודם אם בכלל נחתה הריעותא ורק אח"כ אפשר לדון אם היא פוסלת, וא"כ צ"ע דאינו אותו הספק. ורק בכגון פתח פתוח שחייבתא ברורה ושני הספקות מהחילים באחד, חשיב כ"שם אחד", וכוז מוישבובת כל המקויות.

והרי יהודה אוח י"ח - י"ט (וכע"ז נראה גם בכונת החור"ד) חיד"ך ד"שם אה"ך אין פירושו שאין נ"מ בין הספקות, אלא ששני הספקות הם בעצם אותו הספק, ולכן רק כששני הספקות מתעוררים יחד שייך לומר שהוא ספק אחד, אבל אם נולד ספק אחד קודם לספק השני, צ"ע שהם שני ספקות נפרדים. ועל כן בספקא דעו הני"ל דהספקות הם שמה לידה קודם, ואח"ל שלא שמה הנקבה יצאה ראשונה, חשיבי כשיי ספקות. וכן בהא דחדש, קודם נהעורר ספק כללי על התבואה החדשה מתי החדשה ואח"כ נהעורר ספק פרטי באיש זה אם לקח מהתבואה החדשה או מהישנה, והיי שני ספקות. ולכן גם כשיש ספק שמה נחתה בכלל ורצונה, ואח"ל שכן שמה אינה פוסלת, א"א לדנו כמותו הספק, כיון דחייבים לדון קודם אם בכלל נחתה הריעותא ורק אח"כ אפשר לדון אם היא פוסלת, וא"כ צ"ע דאינו אותו הספק. ורק בכגון פתח פתוח שחייבתא ברורה ושני הספקות מהחילים באחד, חשיב כ"שם אחד", וכוז מוישבובת כל המקויות.

ניקבו האיברים הפנימיים והיו לא, ואין נ"מ בשאר הפרטים. וכן גבי חדש, ספק שמה הש"ך משנה שעברה, ואח"ל משנה זו שמה השריש קודם לעומר, דכל הספק הוא רק אם השריש קודם לעומר של שנה זו או לא, ואין נ"מ אם יום קודם או שנה קודם. וכן גבי ארי שוכנס בין השוורים, ספק שמה לא דרם, ואח"ל דרם שמה לא נכנס חלל הנוף, דכל הספק הוא רק אם דרם נכנס חלל הנוף, ואין נ"מ בשאר פרטים. ועוד כתבה רבות, ומוכח דאמרי"ן סיים גם משם אחד. ועל כן נדחק הכרי"ם דאין כוונתו החתם מדין שם אחד כפשוטו, אלא דלא הוי סיים המהתפך, דא"א לומר ספק שמה באוס ואח"ל ברצון שמה בקטנותה, דל"ש רצון בקטנות, אך לא נראה כן בכונתו החתם.

והחכמים

(כלל סיים פ"י) ובי"א שער הקבוע אוח י"ג) כתב לישב וברי החתם וראשו בספק הראשון אין שום צד לאיסור ובספק השני יש צד לאיסור וככ"ז מוח, הי"ז נחשב דהספק השני מחיר יותר מן הראשון הנה שלמעשה אין נ"מ בין שני צדדי החיות. ובתוך עכבר שנטל החיות ונכנס לבית, דהוי ספק שמה נטל מצד ואין צד איסור כלל, ואח"ל נטל. חס"ך ויש צד איסור שמה אכלו. וכן דם חמצא בספל, דהוי ספק שמה הדם בא מן האיש ואין צד איסור כלל, ואח"ל מן האשה ויש צד איסור שמה יש לה מבה. ובהו מתבאר סיים חדש, וסיים דעו שהביא הש"ך כאן (ספק שמה ילדה קודם לכן, ואח"ל שלא שמה הנקבה יצאה ראשונה), וכן שאר הסיים חתם אחד, ולא דחוס' בכתובות דחשיב כשם אחד, ולא אמרי"ן ספק באונס ואין צד איסור כלל,

תח"ס יי"ד שני"ד לישב את ק' הפמי"ג על הרקת.

ג. אמנם מצענו בפוסקים ס"ס שאינם שקולים. הפמי"ג פ"ד שפ"ד סקל"ב כתב דהא ולא מקילין בדרך המוחזק בתולעים בספק שמא נמחה, היינו משום דאינו ספק השקול כ"כ, ומ"מ מצרפין ליה לס"ס. נאמנם בשו"ת רמב"א כתב דהא לא מקילין בספק נימוח הוא משום חוקת איסור של החולעתו, ועיין גם בס"ד פ"ד סקל"ג. והתמ"א ככל נ"ה ס"ה ביאר דהא זמקלין דסתם כלים לאו כ"י הן, מסי"ס דשמא לא נשתמשו היום ואח"ל נשתמשו שמא השתמשו בדרך הפוגם בעין, אע"פ דרוב הכשילין אינם פוגמים בעין מ"מ כ"ן דמיטעו פוגמין נחשב לס"ס, עכ"ד, וכתנה עוד דבר.

ומצאתי בפמי"ג ל"ג משיב"ז סקל"ז דכתב דאף דספק שאינו שקול אינו נכנס בגוד ס"ס, יש לחלק בין שכ"ח ספי לבין לא שכ"ח, וכ"כ בשו"ת. בית שלמה יי"ד צ"ב דחוליקו הוא כמשי"כ המצי"א תמ"ז סקל"ח דדווקא דבר שאינו מצוי כלל לא נחשב לספק לענין ס"ס, ושכן מביאר בח"ס. כמחובות ט' צ"א שהוא מקור הדברים להצריך ספק השקול, דליון דרובא דברצון אינו רוב גמור לכן מיטעו דאונס מצטרף לס"ס, אע"פ שאינו ספק שקול ממש שהרי בגמל רובא, דברצון לא אולין בתר חוקת היחזק לבעלה, עכ"ד. וע"כ דגם ספק שהוא פחות מחמישים אחוז יש לו שם ספק השקול, ורק כשאינו מצוי הרי הוא ספק בספק שאינו שקול.

העובדים, אבל בהא, דפתח פתח אין זה רוב במציאות שרוב הנבעלות בנותן אין "ברצון חזק בעליון", ולכן לא שייך לדון מחזרת רוב, ומה שמהני בה ס"ס ביאר השערי ישר שא"פ פ"ט דהמורה חיבה להיש לספק איסור, אבל לא חיבה לחוש לספק אם יש ספק איסור, ולכן אמרין ס"ס גם כשאין רוב במציאות. נממלא אם אחד הספקות אינו שקול ואין לו שם ספק, הו' אין כאן ספק של ספק איסור.

ב. והסדרי טהרה קפ"ז סקל"ז הקשה על הר"ב"ש מהו"ס נדה י"ח דאמר סמור מיעוטא דשלילות דאין בהם רוב לפלגא שלא יצא רוב הולך עם יציאת מקצת השליא, וה"ל רובא, אע"ג דכזה ליכא גזירת מלכו של עולם דאיכא מחצה שלא יצא רוב הולך. והבית מאר אהע"י בעלענת. הבית ס"י י"ג (דף ט"ז ע"ב) כתב לישב ולא דווקא בגזירת מלכו של עולם אלא כל ענין שחלוי במקורה ואין בו שום טבוא לכאן או לכאן חליץ לה במחצה על מחצה, ותו אפשר לצרף לו עוד מיטעו כברי שיהיה רוב במציאות.

וראיה נוספה הביא הסד"ט שלא בעינין שני ספקות שקולים, מדברי הרקת ס"י שטי"ז ד"י כוה"ל "אשת כהן מעוברת מותרת ליכנס באוהל המת, דס"ס הוא, שמא נפל הוא או שמא נקבה היא", אע"פ שספק נפל אינו ספק שקול. והנה קושיא זו כבר תקשה הפמי"ג בא"ח שטי"ז א"א סקל"ב, אבל יחכו דלשון ס"ס דקט דהרקת לאו דווקא הוא, וכונתו לרוב במציאות מדברי הר"ב"ש (ראא כע"ז) בשב שמעתתא ש"א פ"י"ח). שוב שמחתי למצוא שטי"ז בשו"ת

תחתי שמא מוכה עץ, דאין לחתמי משמעתא כשזה לא בדרוסא איש. והרי כאן שני הספקות בגוף אחד, ולפי השיך בעינין שיוכלו להחליל מפל אחד משני הספקות, או מהי זה קרה (תחתיו או לא תחתיו) או באיזה אופן זה קרה (מולת עץ או דרוסה איש), אלא ע"כ דגם בגוף אחד לא בעינין שרש"ס יהא מחזקין. וכתב רמז הפמי"ג דספקא דהו"ס דמיא לספקא דנשבר הרגל.

העצם לפני שונים באיזה אופן נשברה, דאין שום משמעות לאופן השבירה אם נשברה לאחר מיתה, וכמו שהקשה הרי' יחודה באות כ"י, ולכאורה בתוס' כותבות ט' ע"א מפורש דגם בגוף אחד לא בעינין ס"ס המתהפך, דלולא דמורה עץ לא שכ"ח, הוי אומרים ספק שמא מוכה עץ, ואח"ל דרוסה איש שמא לא תחתיו, וס"ס זה אינו מחזקין, דא"א לומר ספק שמא לא תחתיו, ואח"ל.

סי"ס בספק שאינו שקול

בבבורות כ' ע"ב דאמרין סמור מיעוטא דמפילות, לפלגא דקבות וה"ל זכרים מיעוטא לבין נר"ד, וה"ל "ומיהו היינו בהם דמחצה זכרים ומחצה נקבות הוא דואי וברכות, כי כן יסד המלך מלכו של עולם לקיום המין, וא"כ ע"כ הזכרים הנולדים מן המעוברת מיעוטא נעתי, שהרי מיעוט מפילות, ואין להמלט מזה בשום פנים: אבל כאן אין אנו אומרים שהנבעלות בנות מחצה חזק בעליון ומחצה בלתי תחתיהם כי הרי' דנימא סמור מיעוטא למחצה ותחתיה, ומיין לוי זה שיהיה מחצה על מחצה, אבל אנו אומרים שהדבר הזה בספק, שזה אפשר כמו זה, ואף אם נאמר סמור מיעוטא דאונס לאין תחתיו אכתי לא הוי תחתיו כרצון מיעוטא בודא, אבל עדיין נאמר שאפשר זה כמו זה" עכ"ל. וביאר דבריו דהגמ' בבבורות לא מיירי כלל ס"ס"ם אלא מרוב במציאות, שמיערפנים למחצה תקבות את מספר הנפלים הזכרים ונמצא שמספר הזכרים בני קיימא הוא מיעוט מבין

כלל ספק ספקא לשיך אות י"ט
"דלא הוי ס"ס"ם אלא היכא דהאזיז ויהיה שולים, אבל היכא דאימיל באזיזר טפי מבחזקל לא".
א. השיך הצריך שהספקות יהו שרים, וכפשטות בענין ששני הספקות יהו שרים, וכ"מ מהש"ד קי"ש סקל"ח: הפמי"ג הביא ראיה מה"ס כותבות ט' ע"א ד"ה ואי דאף אם ספק אחד אינו שקול ל"א ס"ס, דכהבו דמוכה עץ לא שכ"ח ולכן אינו מצטרף לס"ס אף שהספק השני כן שקול. וכן מוכח מהחזק' שם שאילו רובא דרצון היה רוב גמור לא היה ספק באונס מצטרף לס"ס כ"ן דאינו ספק שקול. והפמי"ג שם תקשה לשיטת הרשב"א דס"ס הוה כרוב, א"כ אם ספק אחד הוא ספק שקול ה"ל פלגא ופלגא, ואיך ספק אע"פ שהוא מיעוט מ"מ מצטרף למיעוטא וה"ל רובא, ונשא' כצ"ג. אמנם כבר קדמו בהו בשו"ת הר"ב"ש שטי"ב דכתב לחלק בין הגמ'

ראש

אשר

סימן קלה

מענדל

אשר

מענדל

ראש

ספק שקול, אלא החלטה הוכרעה כ"י הסוכרים דהרי דאורייתא, ולכן כשרוצים להקל לא מחשיבים את הסוכרים כסע"ק דרבנן לספק פלוגתא דאין זה ספק השקול ואין דעת מצטרפת לס"ס, אבל לחומרא תמן שהחוששים גם למ"ד טעמיה דרבנן. ועמשי"כ בזה לעיל סימן ע"ג.

וכרובגמא הדבר הזה מצונו בעוד מקום בפמ"ג, במשבי"ז ס"ס כ"ח ברין הג' כתב דאין קו"ל עירוי מבשל כ"ק מספק לחומרא שמה הלכה כר"ת, ולכן לגבי שבת ובב"ח מחמירים כר"ת דעירוי מבשל, אולם אין להקל כר"ת להכשיר ע"י עירוי כלי שנאמר כ"ק ע"י מליחה. ומ"מ כתב שם דאם יש ספק אם נפל ע"י עירוי אין להקל לצורך זה לס"ס. והוא לכאורה פלא אחרי שהחלטה לא הוכרעה בזה כר"ת. אבל לפמשי"כ א"ש, דבאמת אין זה ספק השקול, ולכן לא מצטרפים דעת המקילים לס"ס, אבל לחומרא חיישין לדעתם הגם שהחלטה נוסח יצטר כדעת ר"ת.

והדרכ"ח ק"ח, סקמ"ד ר"ה ולפנת, הקשה על הפמ"ג מוכריז במק"א (נ"א משבי"ז סק"ה, ק"ח שפי"ד סק"ח) שכתב דעירוי מבשל מספק לא מריא משמע דהיי ספק מעליא ומצטרף לס"ס. עכמ"ד ולא היה צורך להביא ממוחק לחמו. דגם כמי" ס"ח ה"ל כזה להריא דאמור רק מספק לחומרא ולכן לא סמוך לקולא ע"ד ר"ת. ואפ"כ לא צירף דעת המקילים לס"ס, וע"כ הוסיף כדבאמור דאין זה ספק שקול וכנ"ל. ועמשי"כ בסופן צ"ט.

נמצונו למדים דבעינן הדידה ובה כבדי לצשוח ס"ס מספק פלוגתא דרבנן, ואפילו היכא דחיישין לחומרא לשיני הצדדים עדיין אינה רואה דשני הצדדים שקולים. וכבר כתב הפמ"ג כאן בה"ל "ומהו המורה צריך ליתור בספק

כאוסרים שי"ד לעשות ס"ס, אבל היכא דהוכרע לגמרי כאוסרים גם הוב"ע וכה"ח יורו ולא מצרפין ד' המחמירים לס"ס דאין זה ספק השקול, וכע"ז הביא השו"ח שם כלל י"ח (ח"ה עמ' 187) ע"ש.

וראיה גדולה לדברינו מדברי הפמ"ג בפתיחה לבב"ח ר"ה טעם, שכתב ומה דפסקינן טעם כעיקר דאורייתא להחמיר בתערובת מין בשאינו מינו בשופך, הוה רואי ולא ספק, דאילו היה ספקא ופלוגתא ה"ל להקל בשופך, דהוה ס"ס בדאורייתא (שמה היה ס', ושמה טכע"ק דרבנן) וספק א' בדרבנן (שמה היה ס'). אלא ע"כ ולא מירושב לספק פלוגתא כלל. דרכים הם האומרים טכע"ק דאורייתא, וזוהיא בשקולין הוה ספק פלוגתא, עכמ"ד. וחזינן דהגם דספק ששים הוא ספק שקול, אפ"ה לא מצטרפים לזה לס"ס את ד' הפוסקים דס"ל טעם כעיקר דרבנן, וע"כ ולא חשיב כספק השקול כגוד הסוכרים טעם כעיקר דאורייתא. והרי לנו ראייה מפורשת מד' מרן השו"ע ולא כל דעה דהויה מצטרפין לס"ס.

ג. וגדולה מזו יש ללמוד מדברי הפמ"ג, דגם דעה שאינה דחוייה לגמרי, מהלכה ותיישנן לה לחומרא, מ"מ לא מצרפין לה לס"ס אם אינו ספק השקול. דהנה בפמ"ג בפתיחה לשער התערובת ח"כ פ"ב בר"ה וא"ו, כתב כנ"ל דלירדן טעם כעיקר דאורייתא ואינו כנסו בגוד ספק פלוגתא דרבנן, ואל"כ היינו מקילים בשופך מדין ס"ס, והספק הפמ"ג שם אולי זה רק לקולא, אבל לחומרא חיישין למ"ד טעם כעיקר דרבנן נע"ש שכתב ג"מ בתנ"ן. וכבאור דבריו, ופלוגתא דטעם כעיקר אינה

לפני שיש חילוק בזה בהנחה למעשה בין

הפוסקים האשכנזים לספרדים, ושר"י שפ"כ השו"ח בכללי הפוסקים ס"י י"ג סק"ה (ח"י עמ' 87), ח"ל יסבאה שלא הובא בשו"ע אם אפשר לצרפה לס"ס, הנה רכבי האשכנזים מחמירים כמנין זה כמבואר שלא הביא הרמ"א, ומחבאו מתוך מה שכתבתי בקונטרס הכללים במערכת הסמ"ד את ח"י דהרבה מדברי הספרדים מקילים בזה ע"ש עכ"ל.

ב. אי עברונו ס"ס מספרא דחזיה כתב המ"י בר"י ס"ס אות ד' דרך התיי דהפתיחה שוים בהנחה ונמנין עם האוסרים מקרי פלוגתא דרבנן, אבל ח"י דרכי האוסרין מקרי רואי אימור ולא ספק, והר"י בבני"א שם ובמחודשים לפמ"ג אות ג', אמנם הובי"ע ס"ק קני"ח ובר"ח סק"ד כתבו דאפילו כשהמחלוקת היא מיעוט נגד חוב, ואפילו נקבעה הלכה כדרכי וסבחה המיעוט דחזיה, עברונו ס"ס ולא כמנ"י.

אמנם נלמ"ד דגם הוב"ע וכה"ח יורו דלא כל דיעה דחזיה מצרפין לס"ס, שוה"י הוב"ע (ס"ק קל"ד) והכה"ח (סקכ"א) עצמם כתבו בשם גדולי האחרונים דעברונו ס"ס רק כשהאימור והחיות שוים ולא כשיש לחלוק יתור באיסור מבהית, ושנים אם ספק אחד אינו שקול לא מקרי ס"ס נע"יין בדברינו לעיל כמנין קל"ן, וא"כ נראה דרך היכא דדעת המחמיר נחשבת כשקולה עם דעת האוסרים אלא שהחלטה נקטינן

כתיב בתורה ושלמים כ"י דספקא ופלוגתא

עורף מוסקא דמעשה והוה ס"ס, וכ"י ומיהו המורה צריך ליתור בספק פלוגתא, כי הדרב"י הביאו הכל"י כתב דאין לעשות. ספק פלוגתא, דא"כ אין לך דין שאין בו ספק"י.

א. ס"ס נגד ד' השו"ע והרמ"א האחרונים הסכימו דעברונו ס"ס גם כפלוגתא דרבנן. כמובא

כאן בפמ"ג בשם מנ"י, וכ"כ הבי"א בכללי ס"ס שבסוף שער הקבוע, וכן הביא השו"ח כללים מערכת הסמ"ד כלל ל"ב (ח"ה עמ' 201) בשם הרבה אחרונים. אמנם אי עברונו ס"ס נגד דעת השו"ע והרמ"א בזה נחלקו האחרונים ד' הפמ"ג (נהגתה השאל סור ג' אות ג', ובכללי ס"ס המתודשים אות ג') דרך ח"י שהרמ"א כתב בשו"ע "והכי נוחק"י יש לצרף את ד' המחבר לס"ס, אבל לא היכא שהרמ"א הכריע. בלשון "וכן עיקר"י. ובמשבי"ז ק"ח סק"א ד"ה כמה, כתב ולא מצרפין ד' הסוכרים לכושי הוא כ"י ימים הוא"ל ולא הובאה דעת בשו"ע ורמ"א. ובהקדמת ס' משמרת שלום כלל י' הביא כן בשם לכושי שו"ד, טוב טעם ודעה, בית שלמה ועוד אחרונים. אמנם הוב"ע ק"י את קני"ח וכה"ח בכללי ס"ס אות ד' הביאו בשם הרבה אחרונים דעברונו ס"ס נגד מרן, ושכ"כ החיד"א במחזיקי ברכה דהכי פשטה הוראה, וכחכו דהכי נקטינן. ועלה במחשבה

76

הנשאת מותרת באפילה. ואף שהחתיכה הנשאת אין בה מחצה כנגד האיסור, מ"מ שרי דדמי לשתי החתיכות וקדירה של הימר דליכא ודאי נפילה איסור, עכו"ד, ולכאורה ל"י נפילה א' משתי החתיכות לחוד קדירה הימר, דשם אין ודאות שהיתה נפילה של חתיכת איסור, משא"כ בנידון הפרי"ח דבחתיכות שבתוך החזק וראי איסור. ונ"ל כפי הפרי"ח דליין שהחתיכה שנופלה לאיסור בין כך אסורה, הרי הנידון הוא רק על החתיכה שנשארה בחזק, ובה לכשליעצמה לא החזק ודאי איסור, ולכן לא בעינן מחצה הימר. [ועינפא מחתיכה אחת מחזק שהתם שנופלה לחזק הימר דלעיל, דשם אנו מסתפקים הן על החתיכה הנופלת והן על הנשארות].

ובגוף דברי הפרי"ח הקשו הפרי"ח סק"א והתו"ד סוסק"א דאין דין חולין יכול אלא להשאיר המותר על חזקתו ולא להמיר את המוחזק לאיסור. והפס"צ סק"ז, הוכיח מאיר הרי"י יהודה פוסק"א הקשו מלקמן סי"ז דאם נפל איסור לחזק אחת משתי קדירות ואינו ידוע לאיזו, ואח"כ נפל איסור לחזק אחת מהן, לא חלין שהאיסור הראשון ג"כ נפל לשם, הרי דלא חלין כשיש חזקה איסור. ועל כן כתבו הבית מאיר הרי"י יהודה דהפרי"ח מיידי בהיך החתיכות ניכרות קודם הנפילה, כגון שידע שהזמין הימר והשמאל איסור, ולאחר הנפילה שוב אינן ניכרות, דבוה לא היחה לחתיכות חזקה איסור, ושפיר חלין בכפ"ג.

היחוד, וכשיאסור רבה עיקר הנידון הוא החתיכות, והי אמרין מאי חזית. והש"ך שלא יישב כן את דברי השו"ע ע"כ סי"ל דגם בשתי החתיכות שנופלה אחת ולא ידוע איזו, לא נחשבה החתיכה שבתוך מכלל הספק, ולכן כשרגום על הקדירה. לכדה אין כאן ודאי איסור שנופל, וכן משמע מדברי הש"ך בסק"ד שכתב וכששתי חתיכות. ונעדרו קודם נפילתן ואח"כ נפלה אחת לא חלין להקל כיון שכל אחת דיינינן בנפולו של איסור, אך כשנפלו שתיים חלין להקל, וכשרגום על שתי החתיכות בחיז סוף סוף יש רק חתיכה אחת אסורה. ולכאורה גם כשנופלה רק חתיכה אחת יש דיון על שתי החתיכות, על דו שנופלה ועל זו שנשארה. אלא ע"כ דהש"ך סי"ל דאין החתיכה שבתוך נפילת יחד בספק של הקדירה, וסברתו טעונה ביאור.

ונראה דהש"ך סי"ל דלא יד בכך שבכפולו המסקנות הוחזק. ודאי איסור, אלא בעינן שבספק הקדירה לכשליעצמו יוחזק ודאי איסור. ולכן כשנפל איסור ודאי לחזק אחת הקדירות מקרי שבספק הקדירה הוחזק ודאי איסור, משא"כ כשנפלה חתיכה לא ידועה לחזק הקדירה נוצר ב' ספקות נפרדים, ספק על הקדירה וספק על החתיכה הנשארת, וכיון שבספק הקדירה לא הוחזק ודאי איסור שפיר אמרין ספקא דבבן לקולא לדי' הש"ך, ואבתי צ"ע.

החזקה, וכשיאסור רבה עיקר הנידון הוא החתיכות, והי אמרין מאי חזית. והש"ך שלא יישב כן את דברי השו"ע ע"כ סי"ל דגם בשתי החתיכות שנופלה אחת ולא ידוע איזו, לא נחשבה החתיכה שבתוך מכלל הספק, ולכן כשרגום על הקדירה. לכדה אין כאן ודאי איסור שנופל, וכן משמע מדברי הש"ך בסק"ד שכתב וכששתי חתיכות. ונעדרו קודם נפילתן ואח"כ נפלה אחת לא חלין להקל כיון שכל אחת דיינינן בנפולו של איסור, אך כשנפלו שתיים חלין להקל, וכשרגום על שתי החתיכות בחיז סוף סוף יש רק חתיכה אחת אסורה. ולכאורה גם כשנופלה רק חתיכה אחת יש דיון על שתי החתיכות, על דו שנופלה ועל זו שנשארה. אלא ע"כ דהש"ך סי"ל דאין החתיכה שבתוך נפילת יחד בספק של הקדירה, וסברתו טעונה ביאור.

ונראה דהש"ך סי"ל דלא יד בכך שבכפולו המסקנות הוחזק. ודאי איסור, אלא בעינן שבספק הקדירה לכשליעצמו יוחזק ודאי איסור. ולכן כשנפל איסור ודאי לחזק אחת הקדירות מקרי שבספק הקדירה הוחזק ודאי איסור, משא"כ כשנפלה חתיכה לא ידועה לחזק הקדירה נוצר ב' ספקות נפרדים, ספק על הקדירה וספק על החתיכה הנשארת, וכיון שבספק הקדירה לא הוחזק ודאי איסור שפיר אמרין ספקא דבבן לקולא לדי' הש"ך, ואבתי צ"ע.

החזקה, וכשיאסור רבה עיקר הנידון הוא החתיכות, והי אמרין מאי חזית. והש"ך שלא יישב כן את דברי השו"ע ע"כ סי"ל דגם בשתי החתיכות שנופלה אחת ולא ידוע איזו, לא נחשבה החתיכה שבתוך מכלל הספק, ולכן כשרגום על הקדירה. לכדה אין כאן ודאי איסור שנופל, וכן משמע מדברי הש"ך בסק"ד שכתב וכששתי חתיכות. ונעדרו קודם נפילתן ואח"כ נפלה אחת לא חלין להקל כיון שכל אחת דיינינן בנפולו של איסור, אך כשנפלו שתיים חלין להקל, וכשרגום על שתי החתיכות בחיז סוף סוף יש רק חתיכה אחת אסורה. ולכאורה גם כשנופלה רק חתיכה אחת יש דיון על שתי החתיכות, על דו שנופלה ועל זו שנשארה. אלא ע"כ דהש"ך סי"ל דאין החתיכה שבתוך נפילת יחד בספק של הקדירה, וסברתו טעונה ביאור.

ונראה דהש"ך סי"ל דלא יד בכך שבכפולו המסקנות הוחזק. ודאי איסור, אלא בעינן שבספק הקדירה לכשליעצמו יוחזק ודאי איסור. ולכן כשנפל איסור ודאי לחזק אחת הקדירות מקרי שבספק הקדירה הוחזק ודאי איסור, משא"כ כשנפלה חתיכה לא ידועה לחזק הקדירה נוצר ב' ספקות נפרדים, ספק על הקדירה וספק על החתיכה הנשארת, וכיון שבספק הקדירה לא הוחזק ודאי איסור שפיר אמרין ספקא דבבן לקולא לדי' הש"ך, ואבתי צ"ע.

החזקה, וכשיאסור רבה עיקר הנידון הוא החתיכות, והי אמרין מאי חזית. והש"ך שלא יישב כן את דברי השו"ע ע"כ סי"ל דגם בשתי החתיכות שנופלה אחת ולא ידוע איזו, לא נחשבה החתיכה שבתוך מכלל הספק, ולכן כשרגום על הקדירה. לכדה אין כאן ודאי איסור שנופל, וכן משמע מדברי הש"ך בסק"ד שכתב וכששתי חתיכות. ונעדרו קודם נפילתן ואח"כ נפלה אחת לא חלין להקל כיון שכל אחת דיינינן בנפולו של איסור, אך כשנפלו שתיים חלין להקל, וכשרגום על שתי החתיכות בחיז סוף סוף יש רק חתיכה אחת אסורה. ולכאורה גם כשנופלה רק חתיכה אחת יש דיון על שתי החתיכות, על דו שנופלה ועל זו שנשארה. אלא ע"כ דהש"ך סי"ל דאין החתיכה שבתוך נפילת יחד בספק של הקדירה, וסברתו טעונה ביאור.

ונראה דהש"ך סי"ל דלא יד בכך שבכפולו המסקנות הוחזק. ודאי איסור, אלא בעינן שבספק הקדירה לכשליעצמו יוחזק ודאי איסור. ולכן כשנפל איסור ודאי לחזק אחת הקדירות מקרי שבספק הקדירה הוחזק ודאי איסור, משא"כ כשנפלה חתיכה לא ידועה לחזק הקדירה נוצר ב' ספקות נפרדים, ספק על הקדירה וספק על החתיכה הנשארת, וכיון שבספק הקדירה לא הוחזק ודאי איסור שפיר אמרין ספקא דבבן לקולא לדי' הש"ך, ואבתי צ"ע.

